T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL MÜZİK DERSİ KİTAPLARINDAKİ OKUL ŞARKILARININ İNCELENMESİ

METİN DEMİR

Danışman : Prof. Dr. İlhan ÖZGÜL
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Sibel ÇOBAN
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Okan YUNGUL

KASTAMONU-2025

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Metin DEMİR

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL MÜZİK DERSİ KİTAPLARINDAKİ OKUL ŞARKILARININ İNCELENMESİ

METİN DEMİR

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: PROF. DR. İLHAN ÖZGÜL

Bu çalışmada, Ortaokul Müzik Dersi kitaplarında yer alan okul şarkılarının sınıf düzeyi, türü, konu alanı ve müzikal doku açısından dağılımı incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023-2024 ve 2024-2025 yıllarında yayımlanan Ortaokul Müzik Dersi kitaplarında yer alan okul şarkıları; örneklemini ise toplam 124 şarkı oluşturmaktadır. Örneklem, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, bu şarkıların 72'si bestecisi bilinen eserlerden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde, ilgili ders kitapları sistematik biçimde taranmış ve elde edilen nitel veriler içerik çözümlemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Veriler, sayı ve yüzde değerleri temel alınarak yorumlanmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre dağılımının farklılık gösterdiği saptanmıştır. En fazla şarkıya 7. sınıf Müzik Dersi kitabında yer verildiği tespit edilmiştir. Şarkı türleri bakımından en yoğun yer verilen kategorinin "Türk Okul Şarkıları" olduğu belirlenmiştir. Konu alanı açısından değerlendirildiğinde ise, şarkıların büyük bir kısmının "Millî Değerler" teması etrafında şekillendiği görülmüştür. Müzikal doku açısından incelendiğinde ise eserlerin çoğunlukla ince ve seyrek dokuda bestelenmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, eğitim müziğine yönelik gelecekte yapılacak çalışmalara ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: Müzik Eğitimi, Eğitim Müziği, Okul Şarkıları, Ortaokul Müzik Ders Kitapları

Haziran 2025, 63 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

REVIEW OF SCHOOL SONGS IN MIDDLE SCHOOL MUSIC COURSE BOOKS

METİN DEMİR

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF FINE ARTS EDUCATION
SUPERVISOR: PROF. DR. İLHAN ÖZGÜL

This study investigates the distribution of school songs included in middle school music textbooks in terms of grade level, type, thematic content, and musical texture. The research was conducted using the document analysis method, one of the qualitative research techniques. The population of the study consists of school songs featured in middle school music textbooks published by the Turkish Ministry of National Education during the 2023–2024 and 2024–2025 academic years. The sample includes a total of 124 songs, selected through purposive sampling; among these, 72 are compositions with known composers. During the data collection process, the relevant textbooks were systematically examined, and the qualitative data obtained were analyzed using content analysis. The findings were interpreted based on frequency and percentage distributions. According to the research findings, the distribution of school songs varies by grade level, with the highest number of songs found in the 7th-grade music textbook. In terms of song types, the most frequently represented category was "Turkish School Songs." Thematic analysis revealed that a significant portion of the songs centered around the theme of "National Values." From a musical texture perspective, it was concluded that the majority of the compositions were written in a thin and sparse texture. Based on these findings, the study presents several recommendations for future research in the field of educational music.

KEYWORDS: Music Education, Educational Music, School Songs, Middle School Music Textbooks

June 2025, 63 Page

TEŞEKKÜR

Lisans birinci sınıftan itibaren beni büyük bir özveriyle yetiştiren, mesleki gelişimime rehberlik eden, davranışları ve bilgi birikimiyle gelecek nesillere ışık tutmamda rol model olan, ayrıca tez konumu belirlerken ilgi ve ihtiyaçlarımı doğru analiz ederek gelişimime katkı sağlayacağına inanıp beni bu yolda destekleyen kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. İlhan Özgül'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmama, uzman görüşleri kapsamında katkıda bulunan ve desteklerini esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Aytekin Albuz, Prof. Dr. Günay Akgün ve Prof. Erdal Tuğcular ile tezimin düzenlenme sürecinde teknolojik konularda desteğini sağlayan Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmeni değerli arkadaşım Medine Altunkaya'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ve son olarak; doğduğum günden bu yana her daim yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, tüm başarılarıma ortak olan ve karşılıksız sevginin en yüce örneği olan kıymetli annem Bedia Demir ve babam Ali Demir'e sonsuz teşekkür ederim.

Metin DEMİR

Kastamonu, 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ ..... **ix**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **x**
GRAFİKLER DİZİNİ ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Problem Durumu 2
1.1.1 Alt Problemler 4
1.2 Araştırmanın Amacı 4
1.3 Araştırmanın Önemi 4
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları 5
1.5 Varsayımlar/Sayıltılar 5
2. KURAMSAL/KAVRAMSAL ÇERÇEVE **6**
2.1 Müzik Eğitimi 6
2.2 Türk Eğitim Müziği'nin Gelişimi 6
2.3 Eğitim Müziği ve Besteleme 7
2.4 Eğitim Müziğinde Şarkının Yeri ve Önemi 9
2.5 Okul Şarkıları 10
2.5.1 Tekerleme ve Saymacalar 10
2.5.2 Ninniler ve Türküler 11
2.6 Çocuk Şarkıları 11
2.6.1 Aktarma (Yabancı) Şarkılar 11
2.6.2 Öykünme (Taklit) Şarkılar 12
2.6.3 Türk Okul Şarkıları 12
2.7 Müzikal Doku 12
2.8 İlgili Literatür 14
3. YÖNTEM **18**
3.1 Araştırma Modeli 18
3.2 Evren ve Örneklem 18
3.3 Veri Toplama Araçları 19
3.4 Veri Analizi 19
4. BULGULAR **22**
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 22
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 23
4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 27
4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 30
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER **35**
5.1 Tartışma ve Sonuç 35
5.2 Öneriler 38
KAYNAKLAR **39**

EKLER..... 43
EK A Etik Kurul İzni Onay Formu 44
EK B Okul Şarkı Türlerine Göre Örnekler 45
EK C Okul Şarkılarının Konularına Göre Örnekler 51
EK D Okul Şarkılarının Müzikal Dokularına Göre Örnekler 62

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Açık ve kapalı hece örneği 8
Şekil 2.2 İnce (seyrek) doku görseli 13
Şekil 2.3 Kalın (sık) doku görseli 13
Şekil 2.4 Dikey doku çeşitleri 13
Şekil 3.1 İnce/seyrek dokuya ait örnek 21
Şekil 3.2 Kalın/sık dokuya ait örnek 21
Şekil B 1 Türk okul şarkıları örneği 45
Şekil B 2 Anonim türküler örneği 46
Şekil B 3 Aktarma şarkılar örneği 47
Şekil B 4 Türk sanat müziği şarkıları örneği 48
Şekil B 5 Türk sanat müziği kategorisindeki dini müzik örneği 49
Şekil B 6 Türk sanat müziği kategorisindeki mehter müziği örneği 50
Şekil C 1 Sorumluluk konulu şarkı örneği 51
Şekil C 2 Yardımlaşma konulu şarkı örneği 52
Şekil C 3 İşbirliği ve sabır konulu şarkı örneği 53
Şekil C 4 Dürüstlük konulu şarkı örneği 54
Şekil C 5 Vatan konulu şarkı örneği 55
Şekil C 6 Atatürk konulu şarkı örneği 56
Şekil C 7 Farkındalık konulu şarkı örneği 57
Şekil C 8 Öğrenme/Öğretmen konulu şarkı örneği 58
Şekil C 9 Doğa konulu şarkı örneği 59
Şekil C 10 Dostluk konulu şarkı örneği 60
Şekil C 11 Sevgi konulu şarkı örneği 61
Şekil D 1 İnce/Seyrek dokulu şarkı örneği 62
Şekil D 2 Kalın/Sık dokulu şarkı örneği 63

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı 26
Tablo 4.2 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı 30
Tablo 4.3 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı 32

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 4.1 Müzik dersi kitaplarındaki şarkıların sınıf düzeylerine göre dağılımı..... 22
Grafik 4.2 Müzik dersi kitaplarındaki şarkıların sınıf düzeylerine göre oransal dağılımı..... 23
Grafik 4.3 5. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı..... 24
Grafik 4.4 6. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı..... 24
Grafik 4.5 7. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı..... 25
Grafik 4.6 8. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı..... 25
Grafik 4.7 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı..... 26
Grafik 4.8 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre oransal dağılımı..... 27
Grafik 4.9 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre genel dağılımı..... 28
Grafik 4.10 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre dağılımı..... 29
Grafik 4.11 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre oransal dağılımı..... 29
Grafik 4.12 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal genel dağılımı..... 31
Grafik 4.13 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal dağılımı..... 33

1. GİRİŞ

Müzik, günümüze kadar pek çok şekilde tanımlanmıştır. Birçok yaklaşım ve değişkene göre temel alınan müzik; duygu ve düşüncelerin belirli bir amaç doğrultusunda, çeşitli yöntem ve tekniklerle, estetik ve güzellik anlayışı çerçevesinde örüntülenmiş sesler aracılığıyla, doğayla uyum içinde ifade edilmesini sağlayan sanatsal bir olgudur (Uçan, 2018). Ulrich Michels ve Gunther Vogel'e göre, müzik kavramı Eski Yunan'da başlangıçta şiir, dans ve müziği kapsayan geniş bir sanat alanını ifade etmekteydi. Ancak zamanla bu kavram, yalnızca ses sanatını belirtmek üzere daralmış ve Yunanca "musike" teriminden türemiştir (Michels ve Vogel, 2021).

Başka bir ifadeyle, müzik; insanın duygu ve düşüncelerini seslerle ifade etmesini sağlayan özel bir dildir. Bu dilin anlaşılabilmesi için seslerin, bir düzen ve uyum içinde anlamlı bir biçimde birbirini takip etmesi gerekir. Müzik, evrensel bir dile sahiptir. Farklı toplumlarda yaşayan insanlar, bu evrensellik sayesinde ortak bir noktada buluşur ve müzik aracılığıyla iletişim kurabilir (Say, 2015).

Bireylerin ve toplumların gelişiminde, yetişmesinde ve belirli alanlarda uzmanlaşmasında en önemli rolü eğitim oynar. Yenilenmiş eğitim anlayışında bilim, sanat ve spor birlikte ele alınır. Bu birlikteliğin temel bileşenlerinden biri de müzik eğitimidir. Müzik eğitimi; bireye müzikal davranışlar kazandırma, mevcut müzikal becerileri değiştirme, dönüştürme ve geliştirme sürecidir (Özgül, 2014; Uçan, 2018).

Müzik eğitimi, genel olarak bireye müzikal davranışlar kazandırma, bu davranışları değiştirme, geliştirme ve daha ileri seviyelere ulaştırma süreci olarak tanımlanabilir. Ancak bu süreçte esas alınan bireyin kendi yaşantısı ve deneyimleridir. Eğitim, planlı ve hedefli bir şekilde yürütülerek belirli sonuçlara ulaşmayı amaçlar. Müzik eğitimi, bireyin çevresiyle olan iletişim ve etkileşimini güçlendirir; böylece hem bireysel gelişime hem de farklı disiplinlere katkı sağlar (Uçan, 2018).

Okullarda sunulan müzik eğitimi alanındaki ilk çalışmalar, her ne kadar 1899 yılında Zati Arca'nın *Kütüphane-i Musiki* adlı kitabının yayımlanmasıyla başlamış olsa da asıl gelişme Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte, Mustafa Kemal Atatürk'ün kültürel kalkınma

reformları doğrultusunda hız kazanmıştır. Bu dönemde, bir yandan yetenekli müzisyenler yurtdışına eğitim almaları için gönderilirken, diğer yandan ilkokuldan yükseköğretime kadar pek çok müzik eğitimi faaliyeti ülke içinde başlatılmıştır. Çocuklara yönelik eserler bestelemiş ve bu alanda öncü olmuş bestecilerimiz, "Türk Beşleri" olarak anılmaya başlanmış; Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar ve Necil Kazım Akses eğitim tarihinde önemli bir yer edinmişlerdir. Bu çalışmalar sayesinde Türk okul şarkıları, müzik eğitiminin temel bir parçası olmuştur. 1990'lı yıllardan itibaren okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde müzik ders kitapları yaygınlaşmış; bu gelişmeyle birlikte okul şarkıları bestecilerinde de artış yaşanmış ve evrensel ölçekte eserler ortaya konmuştur (Aksu, 2010). Ülkemizde müzik eğitiminde kullanılan okul şarkıları, anonim (tekerlemeler, saymacalar, ninniler, türküler), aktarma şarkılar, öykünme şarkılar ve Türk okul şarkıları olmak üzere dört gruba ayrılarak sınıflandırılmaktadır (Sun ve Seyrek, 1993).

Okul şarkıları, müzik derslerinde oyun ve etkinliklerle birlikte kullanılan en etkili iletişim araçlarından biridir. Bu nedenle, çocuklar tarafından diğer konulara kıyasla daha çok sevilir. Okul şarkıları; çocuklara müzik dersini sevdirmek, müzik zevki kazandırmak, gelenekleri yaşatmak açısından büyük önem taşır (Akarsu, 2017). Bu kapsamda eğitim müziğine ilişkin bestelenmiş eserlerin müzik eğitimcileri tarafından bestelenmesi, ders kitaplarında yer alması ve sınıf içi uygulamalarda kullanılması yalnızca müzikal gelişime değil, aynı zamanda gelenek ve göreneklerin yaşatılmasına, köklü kültürel değerlerin korunmasına ve çocuklara vatan, bayrak, Atatürk, cumhuriyet, ulus, 23 Nisan, doğa, insan, aile, dünya ve okul sevgisinin aşılanmasına da önemli katkılar sağlamaktadır. Bu yönüyle söz konusu eserler, gelecek nesillere yol gösterici niteliktedir.

1.1 Problem Durumu

Müzik dersi, bireylerin estetik algılarını güçlendirmeyi, temel müzik bilgilerini kazanmalarını sağlamayı, yaratıcı düşünme yeteneklerini desteklemeyi ve müzikal ifade becerilerini geliştirmeyi hedefleyen sistematik bir eğitim sürecidir (Uçan, 1996). Müzik dersinin estetik duyarlılığı geliştirme, temel müzik bilgisi kazandırma, yaratıcı düşünceyi destekleme ve müzikal ifade becerisini artırma gibi çok yönlü hedeflerine

ulaşabilmesi için müzik dersi kitaplarının öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanması, güncel pedagojik yaklaşımları içermesi ve çeşitli müziksel etkinliklere yer vermesi büyük önem taşımaktadır (Bulut, 2020).

Müzik dersi kitaplarında en yaygın kullanılan öğretim materyallerinden biri şarkılardır. Şarkılar, çoğunlukla sözlü olarak icra edilen, belirli makam ve usul kuralları doğrultusunda bestelenmiş ve vatan, doğa ile toplumsal konular gibi çeşitli temaları işleyen müzik türleridir. Bu eserler, öğrencilerin temel müzik bilgilerini kazanmasının yanı sıra duygusal, sosyal ve kültürel gelişimlerine de önemli katkılar sunar (Uçan, 1998).

Özellikle ilkokul ve ortaokul müzik eğitimi uygulamalarında kuramsal bilgilerin aktarımı, okul çalgılarının kullanımı ve değerler öğretiminin büyük ölçüde şarkılar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu durum, okul şarkılarını yalnızca bir öğretim aracı olmanın ötesine taşıyarak pedagojik bir rehberlik ve kültürel aktarım işlevi gören temel bir unsur haline getirmektedir (Karagöz, 2013; Karakoç, 2019).

Okul şarkıları, öğrencilerin yaş ve gelişim özellikleri gözetilerek hazırlanan, sözlü anlatımın ön planda olduğu ve müzik eğitiminin yanı sıra dil gelişimi, sosyal beceri, duygusal ifade ile kültürel değerlerin kazandırılmasını amaçlayan öğretim materyalleridir. Bu şarkılar, temel müzik becerilerinin gelişimini desteklemenin ötesinde estetik farkındalık, kültürel miras ve değerler eğitimi açısından da eğitsel süreçte önemli bir yer tutar (Uçan, 1998; Karagöz, 2013). Bu nedenle, okul şarkılarının öğrencilerin gelişim özelliklerine ve sınıf düzeylerine uygun olarak seçilmesi; ayrıca seçim sürecinde şarkıların türleri ve işledikleri konuların dikkate alınması büyük önem taşımaktadır (Aktaş, 2008).

Okul şarkılarının sınıf düzeyine uygunluğu, türü, konu alanı ve müzikal dokusu, öğrencilerin gelişim seviyeleriyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, okul şarkılarının etkili ve anlaşılır olabilmesi için detaylı bir şekilde incelenmesi önem arz etmektedir.

Bu düşüncelerden hareketle, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının sınıf düzeyi, türü, konu alanı ve müzikal dokusu nasıldır? sorusu araştırmanın problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

1.1.1 Alt Problemler

Belirlenen problem durumuna göre araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1) Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

2) Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı nasıldır?

3) Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkılar hangi konuları kapsamaktadır?

4) Ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların müzikal dokusu nasıldır?

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, 2023-2024 ve 2024-2025 eğitim ve öğretim yıllarında yürürlükte olan ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının; sınıf düzeyi, türü, konu alanı ve müzikal dokusu bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Müzik eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini destekleyen temel alanlardan biridir. Okul şarkıları ise bu eğitimin önemli bir bileşeni olarak, öğrencilerin estetik duyarlılıklarını geliştirmelerine, toplumsal ve kültürel değerleri tanımalarına dil, konuşma ve müzikal yeteneklerinin yanı sıra kişisel gelişimlerini desteklemelerine de katkı sağlamaktadır.

Bu araştırma, söz konusu ders kitaplarındaki okul şarkılarının niteliksel ve niceliksel açıdan değerlendirilmesine olanak sağlayarak eğitimcilerin, program geliştiricilerin ve materyal hazırlayıcıların daha nitelikli içerikler üretmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca, müzik eğitimi alanında yapılacak sonraki araştırmalar için de önemli bir kaynak oluşturacaktır.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, ortaokul 5, 6, 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarını incelemekle sınırlıdır. 1. ve 2. alt problemlerde 124 şarkı, 3. ve 4. alt problemlerde ise 124 şarkının 72'si incelenmiştir. Bu yüzden bazı analizler tüm şarkıları kapsamamaktadır. Araştırma sadece mevcut ders kitaplarındaki şarkılarla sınırlı olup, diğer materyaller veya farklı eğitim seviyeleri dikkate alınmamıştır.

1.5 Varsayımlar/Sayıltılar

1) Müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının ilgili sınıf düzeylerine uygun olarak hazırlandığı varsayılmaktadır.

2) Araştırmacının yaptığı sınıflandırma ve analizlerin, müzik eğitimi alanındaki genel kabul görmüş kriterlere uygun olduğu varsayılmaktadır.

2. KURAMSAL/KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Müzik Eğitimi

Toplumların gelişmesinde, yönlendirilmesinde ve bireylerin yetiştirilmesinde en temel unsur eğitimdir. Çağdaş eğitim anlayışına bütüncül bir yaklaşımla bakıldığında, bilim, sanat ve spor gibi alanların eğitimin önemli bir parçası olduğu görülür. Bu alanlar içinde müzik eğitimi, özel bir yere sahiptir ve eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak öne çıkar (Uçan, 2018).

Müzik eğitimi, bireylerin müziksel işitme becerilerini geliştirmeyi ve bu becerileri çeşitli yöntemlerle farklılaştırmayı amaçlayan bir süreçtir. Bu süreçte, öğrencilerin müziğe tek yönlü bir biçimde koşullanması yerine, çok boyutlu yaklaşımlar aracılığıyla müziği anlamaları ve içselleştirmeleri hedeflenmektedir. Müzik dinleme ve müzik yapma etkinliklerinin ötesine geçilerek, müziğin evrensel boyutuyla bireylere sunulması, müzik eğitiminin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Başalan, 2019).

Müzik eğitiminin başka bir tanımı ise; bireye müziksel davranış kazandırma, mevcut müziksel davranışları değiştirme ve geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte temel alınan unsur, bireyin kendi müziksel yaşantısıdır. Eğitimin etkili bir biçimde sürdürülebilmesi için bireysel deneyimler doğrultusunda belirlenen amaçlar çerçevesinde planlı, düzenli ve yöntem temelli bir yol izlenir. Böylelikle hem bireysel gelişim desteklenir hem de eğitimsel hedeflere sistematik biçimde ulaşılması sağlanır (Uçan, 2018).

2.2 Türk Eğitim Müziği'nin Gelişimi

Cumhuriyet'in ilanından sonra, Mustafa Kemal Atatürk'ün de katkılarıyla kültürel faaliyetler hızla gelişmiştir. Eğitim müziği alanında çok yetenekli müzisyenler ve besteciler yetişmiştir. 1924 yılında ilkokul ve ortaokul kademelerinde "Gına" dersinin adı "Musıki" olarak değiştirilmiş; dersin konu ve kapsamı ise yalnızca insan sesi ve dinsel anlamla sınırlı kalmayıp, çalgı, şarkı ve dünya müziklerini kapsayan daha geniş

ve evrensel bir boyuta taşınmıştır. 1924 yılında yapılan bu reformlar, Cumhuriyet'in kültürel kalkınma hedefleri doğrultusunda müzik eğitiminin yeniden şekillendirilmesini ve modern bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır (Aksu, 2010).

2.3 Eğitim Müziği ve Besteleme

Eğitim müziği, kişilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerine fayda sağlamayı amaçlayan, eğitsel içerik taşıyan bir müzik türü olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda eğitim müziği, yalnızca estetik bir deneyim değil, aynı zamanda öğretim süreçlerinde aktif olarak kullanılan, planlı ve amaçlı bir öğrenme aracıdır. Müzik eğitimi sürecinde kullanılan bu tür müzikler, öğrencilerin sanatsal gelişimlerinin yanı sıra sosyal-duygusal becerilerini de desteklemektedir (Swanwick, 1999, s. 25).

Başka bir ifadeyle, eğitim müziği; bireylere müzik disiplini, müzik kültürü ve estetik anlayış kazandırmayı amaçlayan; aynı zamanda mesleki müzik eğitimi kapsamında özel hedeflere ulaşmayı sağlayan müziksel etkinlikler bütünüdür. Bu müziksel içerikler, yalnızca sanat eğitiminin bir parçası olarak değil, aynı zamanda diğer ders alanlarıyla etkileşim içinde öğrenme sürecini destekleyen disiplinlerarası bir araç olarak değerlendirilmektedir (Aksu, 2010; Özgül, 2017).

Bestecilik, bir şiirin ya da sözün, istenilen konuya göre belirli form kuralları uygulanarak, prozodiye uygun biçimde tonal veya modal olarak ortaya çıkan eserlerin bütünü olarak tanımlanabilir (Demir, 2017). Besteciler ise dinleyicileriyle paylaşmak istedikleri duygu, düşünce ve isteklerini anlatmak amacıyla oluşturdukları müziksel ürünleri yaratan bireylerdir (Aksu, 2010).

Eğitim müziğinde bestecilik, okul öncesinden başlayıp yükseköğretim kademesine dek süren müzik eğitimi sürecinde, eğitim ve öğretim amacı güderek müzik dağarcığı ve repertuarı kazandırmaya yönelik uygulanan besteleme çalışmaları olarak tanımlanır (Tuğcular, 2015). Türkiye'de eğitim müziği besteciliği alanında önemli katkılar sunan besteciler arasında Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Muammer Sun gibi isimler öne çıkmaktadır. Bu besteciler, özellikle okul müziği kapsamında kullanılmak üzere pedagojik hassasiyetle şekillendirilmiş eserler üretmişlerdir. Saygun'un çocuk koroları için yazdığı eserler, Erkin'in müziksel dil gelişimine yönelik yapıtları ve

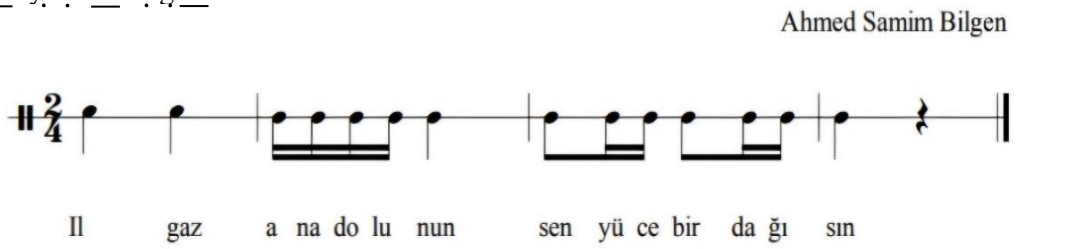
Muammer Sun'un müzik eğitimi odaklı çalışmalarının tamamı hem sanatsal hem de eğitsel değer taşımaktadır (Say, 1995). Ülkemizde, idealist bir anlayışla çocukların beğeni düzeylerine uygun eserler üreterek eğitim müziği repertuarının gelişimine katkı sunan ve bu alanda çalışma yapmak isteyen müzik eğitimcilerine öncülük eden pek çok değerli isim yetişmiştir. Bu isimler arasında Cenan Akın, Erdoğan Okyay, İnci Dinçer, Kadir Karkın, Nedim Yıldız, Saadettin Ünal, Salih Aydoğan, Sefai Acay, Yalçın Tura ve Yücel Elmas öne çıkmaktadır (Özgül, 2020).

Şarkı besteleme tekniğinin en önemli öğelerinden biri de "prozodi"dir (Yener, 2001). Prozodi, Yunanca kökenli bir kelimedir. Pros "göre", ode ise "şarkı" anlamına gelen sözcüklerin birleşmesiyle oluşmuştur. Başka bir ifadeyle, prozodi "şarkılardaki ses ve söz uyumu" olarak tanımlanabilir. Sözcükler hecelerden oluşur ve bu heceler açık ile kapalı hece olarak ikiye ayrılır. Eğer bir kelime ünlü harfle bitiyorsa açık hece olarak kabul edilir; hecenin sonu uzatılmayıp kısa sayılarak nokta (.) ile gösterilir. Kelime ünsüz harfle bitiyorsa kapalı hece olarak kabul edilir ve hecenin sonu uzatılarak uzun sayılarak çizgi (-) ile gösterilir (Sun ve Seyrek, 1993; Sağer ve Albuz, 2008; Özgül, 2014).

Örnek olarak, "Ilgaz" şarkısının sözleri ve ritmik düzeni aşağıda gösterilmiştir:

Ilgaz Anadolunun

Sen yüce bir dağısın

Şekil 2.1 Açık ve kapalı hece örneği

Besteci, meydana getirdiği eserin sözlerini hemen yazmalı ve eserini zaman kaybetmeden notaya dökmelidir. Bu aşamadan sonra, teknik anlamda bir hata olup olmadığını kontrol etmeli; varsa prozodi ve yazım hatalarını düzeltmeli ve son olarak eseri kayıt altına almalıdır. Eserin unutulmaması ve sabit hâlde kalması açısından bu durum büyük önem taşır (Demir, 2017).

İyi bir eğitim müziği bestesi; hafızada kalıcı, sade, anlaşılır ve prozodi kurallarına uygun olmalıdır. Şarkının cümleleri birbiriyle bütünlük içinde olmalı, sıralı ve atlamalı ezgiler kullanılmalı, eserin motifleri form yapısına uygun şekilde yapılandırılmalıdır. Ayrıca, eserin teması konuya uyumlu olmalı ve besteleme süreci, çocukların gelişim ve yaş düzeyleri dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir (Sun ve Seyrek, 1993; Sağer ve Albuz, 2008; Özgül, 2014).

2.4 Eğitim Müziğinde Şarkının Yeri ve Önemi

Şarkı, insanın duygu, düşünce ve deneyimlerini ezgisel sözlerle ifade eden, dünya müzik kültürlerinde evrensel bir yere sahip olan bir müzik türüdür (Karataş, 2018). Müzik eğitiminde şarkılar, öğrencilerin müziksel işitme, ritim ve melodi algılarını geliştirmeleri açısından kritik bir role sahiptir (Demir, 2020).

Eğitim müziğinde kullanılan şarkılar, yalnızca teknik becerilerin kazandırılması için değil; aynı zamanda sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimin desteklenmesi amacıyla da tercih edilmektedir (Sun, 2005). Özellikle okul müziği kapsamında kullanılan şarkılar, öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak seçilmekte ve bestelenmektedir. Böylece öğrenciler, müzikal becerilerinin yanı sıra kültürel kimliklerini de güçlendirme imkânı bulurlar (Açıksöz, 2021). Şarkılar, müzik eğitiminde yalnızca birer öğretim materyali değil; aynı zamanda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen çok yönlü eğitim araçlarıdır (Sun, 2005). Çocuklar için şarkı söylemek; eğlenceli ve keyifli vakit geçirmek, mutlu olmak ve diğer derslere karşı olumlu tutumlar geliştirmek açısından büyük önem taşır. Yapılan tüm etkinliklerin öğrenci gelişimine katkı sağladığı düşünüldüğünde, müzik eğitimcilerinin hem dikkat çekmek hem de öğrencileri motive etmek amacıyla derslere şarkıyla başlamaları anlamlı ve etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır (Akarsu, 2017).

Bu kapsamda, müzik eğitiminde kullanılan şarkılar, en temel ve en etkili eğitim materyali olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle çocuklar açısından şarkı söyleme etkinliği; bireysel ifade özgürlüğünü destekleyen, duygusal dışavuruma olanak tanıyan ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren çok boyutlu bir süreçtir. Çocuklar, şarkılar aracılığıyla hem müzikal becerilerini geliştirir hem de kendilerini daha rahat ifade

edebilecekleri bir sanat alanına sahip olurlar. Bu yönüyle şarkılar, müzik eğitiminin yalnızca teknik boyutuna değil, aynı zamanda duyuşsal ve sosyal gelişim süreçlerine de doğrudan katkı sunan vazgeçilmez araçlar olarak değerlendirilmektedir.

2.5 Okul Şarkıları

Okul şarkıları, çocukların yaş, gelişim düzeyi ve öğrenme ihtiyaçları gözetilerek eğitim amacıyla bestelenmiş ezgisel ve sözlü müzik eserleridir. Bu şarkılar, genellikle okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde kullanıma yönelik hazırlanmakta olup hem müzikal becerilerin kazandırılmasına hem de eğitsel hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır (Sun, 2005; Çiftçi, 2023).

İlkokul ve ortaokul düzeyinde okutulan müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin, yalnızca estetik ya da sanatsal değerleriyle değil, aynı zamanda pedagojik uygunluklarıyla da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, eğitim müziği repertuarına alınan okul şarkılarının seçiminde, çocukların yaş ve gelişim düzeyleri, şarkıların eğitsel işlevleri ile barındırdığı kök değerler dikkate alınmalıdır. Nitelikli bir müzik eğitimi, yalnızca müzikal becerilerin gelişimini değil, aynı zamanda değerler eğitimi ve bireysel gelişimi de desteklemelidir (Özgül, 2017; Karakoç, 2019).

Genel müzik eğitiminde sözlü müzik üç kategoriye ayrılmaktadır: tekerlemeler ve saymacalar, ninniler ve türküler ile çocuk şarkıları. Tekerlemeler, saymacalar, ninniler ve türküler genellikle anonim olup bestecileri belli değildir; buna karşılık çocuk şarkılarının bestecileri belirlenebilmektedir (Sun ve Seyrek, 1993).

2.5.1 Tekerleme ve Saymacalar

Tekerleme ve saymacalar genellikle okul öncesi çocukları için üretilen ve çocukların kendi kendilerine ezgili, ezgi siz, ritmik bir yapıda ürettikleri eserlerdir (Demir, 2017). Başka bir ifadeyle tekerleme ve saymacalar; çocukların yaşamına etki eden, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda özellikle oyun etkinliklerine katkı sağlamak amacıyla çocuklar tarafından yaratılan yapıtlardır. Bu yapıtlar anlamlı, anlamsız, ezgili, ezgi' siz olabilir. Fakat tartımlı olması gerekir (Sağer, 2002). Tekerlemeler genellikle anlamsız ya da az anlamlı, ses oyunlarına dayalı, ritmik yapıya sahip söz öbekleridir.

Saymacalar ise grup oyunları öncesinde oyuncu seçmek veya bir kişiyi eylem dışı bırakmak için kullanılan ritmik ve çoğunlukla anonim söz öbekleridir (Özgül, 2014).

2.5.2 Ninniler ve Türküler

Ninniler ve türküler, folklor ürünleri arasında yer almaktadır. Ninniler genellikle anneler tarafından, bunun yanı sıra nine, teyze ve abla gibi yakınlarca yaratılarak çocukları uyutmak amacıyla söylenir (Sağer, 2002). Türküler ise Türk halk müziğinin tüm özelliklerini taşıyan anonim eserlerdir. Türküler, ülkemizin her bölgesindeki kültürel özellikleri yansıtmakta; milli duyguları, gelenek ve görenekleri, kök değerlerimizi anlatmak suretiyle gelecek nesillere ışık tutmaktadır (Demir, 2017).

2.6 Çocuk Şarkıları

Genel müzik eğitimi kapsamında sözlü müzik türleri incelendiğinde, çocuk şarkıları; tekerlemeler, ninniler ve türküler gibi anonim halk müziği formlarından farklı olarak, bestecisi bilinen ve pedagojik amaçlarla bestelenmiş eserlerdir. Bu durum, çocuk şarkılarını müzik eğitimi açısından özel ve planlı yapılar hâline getirir. Bestecisi bilinen bu eserler, genellikle çocukların yaş ve gelişim düzeyleri, ses aralıkları ve eğitsel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Çocuk şarkıları, söz yazarı ve bestecisi belli olmak üzere genel olarak üç ana gruba ayrılmaktadır: aktarma (yabancı), öykünme (taklit) ve Türk okul şarkılarıdır (Sun, 2005).

2.6.1 Aktarma (Yabancı) Şarkılar

Ezgisi yabancı olan müziklerin üzerine Türkçe sözler yazılmasıyla oluşan eserlere aktarma şarkılar denir (Demir, 2017). Eğitim programlarında yer verilen aktarma şarkılar, öğrencilerin çeşitli müziksel formlar ve kültürel bağlamlarla etkileşime geçmelerine olanak tanıyarak, müzik eğitiminin kültürel çeşitliliğe dayalı yapısını desteklemektedir (Büyükbayram ve Tansever, 2020). Bu durum, okul şarkıları repertuvarına özgün eserlerin eklenmesine imkân sağlayarak, Türk okul müziği literatürünün çeşitlenmesine ve zenginleşmesine önemli katkılar sunacaktır (Özgül, 2014).

2.6.2 Öykünme (Taklit) Şarkılar

Öykünme şarkılar, Türk okul müziği bestecileri tarafından yaratılan; ancak kaynağını Batı müzik kültüründen alan, bu kültürün müzikal anlayışı, estetik beğenisi ve kimi zaman özentisi doğrultusunda bestelenmiş eserlerdir. Bu tür şarkılarda kullanılan melodi, armoni, form ya da ritmik yapı Batı müziğiyle benzerlik gösterir; ancak sözleri Türkçe olup yerel bağlamda çocuklara sunulur (Uçan, 1997; Sun, 2005). İlköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki dağarcığımızda yer alan Postacı, Leylekler, Kırlara Doğru, Yurda Veda ve 100. Yıl Atatürk Marşı, öykünme şarkılara örnek olarak verilebilir (Özgül, 2014).

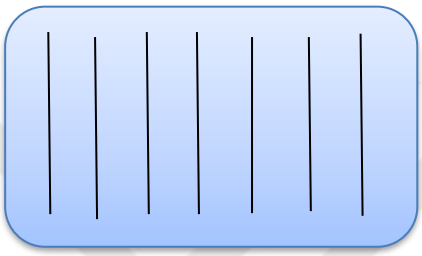
2.6.3 Türk Okul Şarkıları

Türk okul şarkıları, Türk bestecileri tarafından yaratılan ve kaynağını Türk halk müziği, Türk sanat müziği ve geleneksel müzik kültürümüzden alan özgün ve yerli çocuk şarkılarıdır. Bu şarkılar, Türk müziğinin ezgileri, dizileri, makamları ve ritmik kalıpları (usûlleri) içinde bestelenmiş; taklit veya özenti unsurları taşımayan, halkın estetik beğenisine uygun eserlerdir (Uçan, 1996; Sun, 2005). Türk müzik eğitimcilerinin kendi milli çocuk şarkısı dağarcıklarını oluşturması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, milli bayramlar, belirli gün ve haftalar ile toplumsal ve insani temaları işleyen özgün şarkıların bestelenmesi gerekmektedir. Böylece çocuklara hem müzikal hem de tematik açıdan anlamlı ve bağlamlı içerikler sunularak eğitimde bütüncül bir yaklaşım benimsenmiş olur. Ayrıca bu eserlerin, Türk müziğine özgü makamlar, usûller ve ezgisel yapılar içinde oluşturulması, çocukların küçük yaşlardan itibaren yerli müzik zevki edinmesini destekler. Böylelikle müzik eğitimi, yalnızca bir sanat dalı değil, aynı zamanda kültürel kimliğin taşıyıcısı hâline gelir (Büyükbayram ve Tansever, 2020).

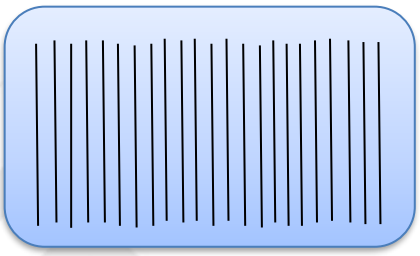
2.7 Müzikal Doku

Bir müzik eserinin iç yapısını dinleyerek ve hissederek analiz edip yorumlama sürecine müzikal doku denir (Demir, 2017). Başka bir ifadeyle, müzikal doku, bir müzik eserinde seslerin bir araya geliş biçimini; ses katmanlarının örgütlenişini; melodik çizgilerin, armonilerin ve ritmik öğelerin birbirleriyle olan ilişkisini ifade eder

(Uçan, 1996; Duygulu, 2019). Müzikal doku, yatay ve dikey doku olmak üzere iki gruba ayrılır. Yatay dokuda tını, motif, vokal, tonalite ve enstrüman gibi tek sesli materyaller bulunurken; dikey dokuda ise çok seslilik gibi müziği daha derinlemesine incelemeyi amaçlayan yapılar yer alır. Dikey doku, monofonik, polifonik, homofonik ve heterofonik olmak üzere dört grupta sınıflandırılır. Ayrıca müzikal doku, seyreklik ve sıklık açısından ince ve kalın doku olarak ikiye ayrılır. İnce dokuda daha seyrek nota ve ritim kalıpları yer alırken, kalın dokuda daha sık nota ve ritim kalıpları bulunur (Morgül, 2012).

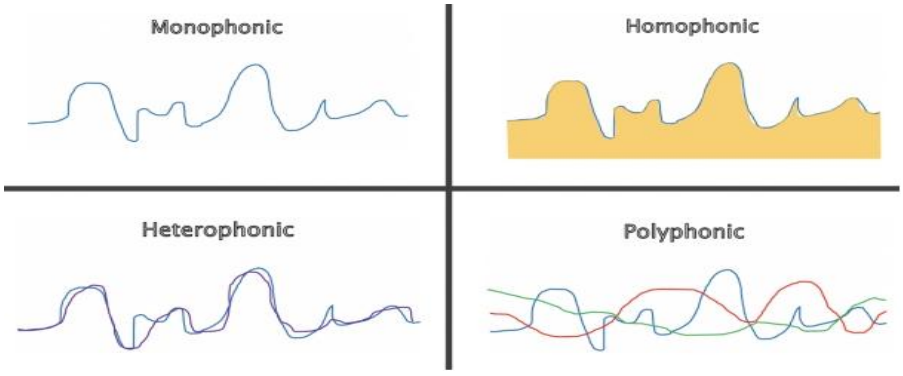

Şekil 2.2 İnce (seyrek) doku görseli

Şekil 2.3 Kalın (sık) doku görseli

Monofonik doku, tek sesli melodik çizgisi olan müzikal bir olgudur. Polifonik doku, iki ya da daha fazla ezginin aynı anda tınlamasıdır. Homofonik doku, yatay bir ezgiye akorlar ya da arpejlerle eşlik edilmesidir (YÖK, 1996; Demir, 2017). Heterofoni, müzikte aynı ezginin (melodinin) birden fazla kişi tarafından, küçük varyasyonlarla aynı anda çalınıp söylenmesiyle oluşan dokusal bir yapıdır. Bu varyasyonlar; süslemeler, ritmik kaymalar, küçük melodik farklılıklar ya da bireysel yorumlar şeklinde olabilir. Heterofonik doku, yapısı itibarıyla tek sesli (monofonik) dokuya oldukça yakındır; ancak icracı sayısı birden fazladır ve yorum farklılıkları nedeniyle zengin, hafifçe katmanlı bir işitsel etki yaratır (Uçan, 1996).

Şekil 2.4 Dikey doku çeşitleri

2.8 İlgili Literatür

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda; "Okul Şarkıları", "Eğitim Müziği" ve "Eğitim Müziği Besteleme" alanlarında yayımlanmış olan aşağıdaki çalışmalara ulaşılmıştır.

Baylam (2011) çalışmasında, analiz edilen şarkılar üzerinde yapılan inceleme sonucunda, toplam 600 hece içinde %16 oranında tartımsal uyumsuzluk ve %22 oranında ezgi ile eğitsel amaçlılık arasında uyum hatası tespit edilmiştir. Bu bulgular, bestecilerin tartımsal yapı konusunda ezgisel-eğitsel uyuma kıyasla daha dikkatli davrandıklarını göstermektedir. Elde edilen veriler, frekans ve yüzde analizleriyle tablo halinde sunulmuştur. İncelenen özgün şarkıların form yapıları incelendiğinde, 10 şarkının tek bölümlü, 3'ünün iki bölümlü ve 1'inin üç bölümlü formda olduğu; ayrıca tüm şarkıların öğrenci ses sınırları içinde kaldığı belirlenmiştir. Betimsel nitelikte bir araştırma olan çalışmada, müzik ders kitaplarının müzik öğretmenlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte, alan uzmanlarının katkısıyla yeniden yapılandırılması gerektiği; bunun yanında müzik öğretmenlerinin eğitim müziği besteleme tekniklerine ilişkin bilgi ve becerilerle donatılmasının önem taşıdığı önerilmiştir.

Çalışkan (2019) çalışmasında, okul şarkılarının ritmik özelliklerini değerlendirmek ve bestecilerin bu konudaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla uzmanlarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve bu süreçte belirli kod ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma bulgularına göre, II. kademe müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının yaklaşık yarısında ritmik açıdan düzeltilmesi gereken bölümler saptanmıştır. Görüşmeler sonucunda, çocuk şarkısı bestecilerinin prozodiye büyük önem verdikleri; ritim ve prozodi uyumsuzluklarının bestecilerin Türkçe diline olan hâkimiyetleri ve dil bilgisi sayesinde aşılabileceği dile getirilmiştir. Çalışmada ayrıca, eğitim müziği besteleme tekniklerinin öğretmen ve öğretmen adayları tarafından iyi derecede bilinmesi ve bu doğrultuda müzik eğitimine yön verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Gelen (2023) tarafından gerçekleştirilen "Ortaokul Müzik Derslerinde Kullanılan Çocuk Şarkılarına İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın temel amacı, ortaokul müzik derslerinde kullanılan çocuk şarkılarına yönelik öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenler tarafından en çok beğenilen beş şarkı "Tebessüm", "Çanakkale Türküsü", "Yurdumda", "Mavi Gezegen" ve "Bilmece" olarak belirlenmiştir. Tonal yapıya sahip şarkıların, makamsal özellik taşıyan şarkılara kıyasla daha çok tercih edildiği; yerli ve yabancı popüler müzik örneklerinin en fazla rağbet gören türler olduğu saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin en fazla ilgi gösterdiği temaların Atatürk sevgisi ve vatanseverlik olduğu; hızlı tempolu şarkıların ise öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güler (2009) çalışmasında, müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının öğretim sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar ile öğrencilerin öğrenme sürecindeki güçlükler anket verileriyle ortaya konmuştur. Ayrıca, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere uygun ve Türk müziği makamlarında bestelenmiş okul şarkılarından oluşan örnek bir repertuara da çalışmada yer verilmiştir. Veri toplama aracı olarak literatür taraması, görüşme ve öğretmen ile öğrencilere yönelik anket uygulamaları kullanılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda müzik eğitiminin Türk müziği temelli olarak yürütülmesinin önemi ve bu yaklaşımın sağlayabileceği pedagojik katkılar detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

Kalaycıoğlu (2009) çalışmasında, okul şarkılarının türleri, tematik içerikleri, ses aralıkları, ölçü yapıları, karar sesleri, tonal ve makamsal özellikleri, form yapıları, tek ve çok seslilik durumları ile prozodi yapıları detaylı bir şekilde incelenmiş ve ilgili kriterlere göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Toplam 210 okul şarkısı, eğitim müziği besteleme teknikleri temel alınarak genel tarama modeli ile analiz edilmiştir. Ayrıca, incelenen müzikal özelliklerin çocukların gelişim düzeyleri ile uyumluluğu değerlendirilmiş; böylece okul şarkılarının eğitim amaçlarına uygunluğu ve eğitim sürecinde kullanılabilirliği kapsamlı biçimde analiz edilmiştir.

Sağer (2002) çalışmasında, günümüze kadar derlenen okul müziği eserlerini inceleyerek bu şarkıların sahip olduğu özellikleri, hangi dönem ve konulara göre ön plana çıktıklarını, hangi dizilerden oluştuklarını ve bu dizileri hangi bestecilerin oluşturduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada betimsel yöntem kapsamında doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul şarkıları repertuvarında en fazla Türk halk müziği kaynaklı eserlere yer verildiği; ayrıca Türk bestecilerinden Salih Aydoğan, Hasan Toraganlı ve Mehmet Zati Arca'nın en çok okul şarkısı besteleyen isimler olduğu tespit edilmiştir.

Özgül (2020) çalışmasında, araştırmanın temel amacı; eğitim fakülteleri bünyesindeki Müzik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının, eğitim müziği ya da okul müziği besteleme ve yazma süreçlerine ilişkin bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmelerine katkı sağlamaktır. Araştırma, nitel yaklaşım çerçevesinde doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmanın bulgularına göre, 2007 ile 2018 yılları arasında "Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri" dersinin adlandırılması, içerik yapısı ve kredi saatleri bakımından çeşitli benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Ders programlarının genel yapısı, kapsadığı konular ve kazandırılması hedeflenen davranışlar açısından detaylı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Müzik Öğretmenliği lisans programının tanımsal program modeline dayandığı belirlenmiş; bu doğrultuda, daha önce zorunlu alan dersi olarak sunulan "Eğitim Müziği Besteleme" dersinin, güncellenen öğretim programında seçmeli ders statüsüne geçirilerek "Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri" adıyla yeniden yapılandırıldığı, ders süresinin önemli ölçüde azaltıldığı ve içeriğe eklenmesi gereken bazı konuların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tuğcular (2015) çalışmasında, müzik öğretmenliği programlarında yer alan *Eğitim Müziği Besteleme* dersinin yapısı ele alınmış ve bu dersin, eğitim müziği alanında eser üretebilecek bireylerin yetiştirilmesine yönelik uygun bir temel oluşturması amaçlanmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ders süresinin sınırlı olması göz önüne alınarak ezgi yazımı, kanon oluşturma, prozodi ilkeleri, söz yazımı ve ezgiyle uyumlu sözleştirme gibi uygulamalı konulara odaklanılmıştır. Konservatuvar eğitimi gerektirmeyen bu dersin, Türkiye'de eğitim müziği alanında nitelikli bestecilerin yetişmesine katkı sağlayacak potansiyele sahip

olduğu vurgulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, bu tür uygulamalı derslerin ders saatlerinin azaltılması yerine artırılmasının daha verimli olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Yungul (2008) çalışmasında, okul şarkılarına gitar eşliği sağlanmasına yönelik örnek bir model geliştirmeyi amaçlamıştır. Betimsel nitelikteki bu araştırmanın sonuçları, gitar eğitimi alan öğrencilerin okul şarkılarına eşlik etme becerilerinin geliştirilmesine yeterince önem verilmediğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, *Okul Çalgıları Gitar* dersi kapsamında okul şarkılarına eşlik etme uygulamalarına geniş biçimde yer verildiği; ancak bireysel çalgı eğitimi kapsamında yürütülen gitar derslerinde bu konuya oldukça sınırlı düzeyde odaklanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca, gitar eğitimi ile ilgili mevcut kaynak kitapların büyük bölümünde eşlikli okul şarkılarına sınırlı olarak yer verildiği ve eğitimin daha çok gitarın klasik repertuvarına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zaim (2024) çalışmasında, araştırmanın temel amacı; Kodály pedagojisi temelinde geliştirilen *Colourstrings* keman eğitimi yönteminin, Türk okul şarkılarından faydalanılarak başlangıç düzeyindeki öğrencilerin müzikal bilgi, beceri ve çalgı eğitimindeki gelişimlerine olan etkisini incelemektir. Araştırma, karma yöntem desenlerinden biri olan "Sıralı Açıklayıcı Desen" doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışmada hem nicel hem de nitel veri toplama ve analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel aşamada deney ve kontrol gruplarına müzik bilgisi testi, müziksel işitme testi ve tutum ölçeği uygulanmış; ayrıca deney grubuyla yapılan dersler videoya kaydedilmiştir. Nicel bulgular, deney grubundaki öğrencilerin müziksel bilgi ve işitme testlerinde kontrol grubuna göre daha yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymuştur. Nitel bulgular ise, öğrencilerin bu yöntemle yapılan dersleri hem eğlenceli hem de akılda kalıcı bulduklarını; Türk okul şarkılarının okul müzik eğitiminde öğretim aracı olarak kullanıldığında eğitimin kalitesine anlamlı katkılar sunduğunu göstermiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölüm; araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örneklemi, kullanılan veri toplama araçları ile veri analiz süreçlerinden oluşmaktadır.

3.1 Araştırma Modeli

Ortaokul müzik dersi kitaplarındaki okul şarkılarının incelenmesini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma nitel bir araştırmadır.

Bu araştırmada, nitel yaklaşım doğrultusunda doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Doküman analizi, mevcut belge, kitap ve dosyaların belirli bir amaç çerçevesinde okunması, not alınması ve değerlendirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, çeşitli yazılı, basılı veya elektronik tabanlı materyallerin incelenip analiz edilmesi işlemidir (Sak, 2021). Doküman incelemesi yöntemi ise, araştırmanın hedeflediği olay veya olaylarla ilgili bilgileri içeren yazılı dokümanların analizini kapsayan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Dokümanlar, araştırmacının doğrudan müdahalesi olmadan kaydedilmiş yazılı ve görsel materyalleri kapsar. Bunlar arasında reklamlar, ajandalar, kılavuzlar, notlar, kitaplar, broşürler, dergiler, mektuplar, haritalar, gazeteler, sanat eserleri, anket sonuçları ve fotoğraf albümleri gibi çeşitli kaynaklar yer alır ve araştırmacılara veri sağlar (Kıral, 2020).

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 5, 6, 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında bulunan ve birinci ile ikinci alt problem kapsamında incelenen toplam 124 şarkıdan oluşmaktadır. Bu 124 şarkı arasından bestecisi bilinen 72 şarkı ise, üçüncü ve dördüncü alt problemler doğrultusunda analiz kapsamına alınarak amaçlı örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanarak ders kitabı olarak kabul edilen ortaokul düzeyindeki müzik ders kitaplarında yer alan toplam 124 şarkının sistematik olarak incelenmesi sonucunda elde edilmiştir. Söz konusu ders kitapları, ilgili kurul kararları doğrultusunda belirli öğretim yıllarından itibaren geçerli olmak üzere beşer yıllık süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda:

5. Sınıf müzik ders kitabı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 17.08.2023 tarihli kararı ile, 2024–2025 öğretim yılından itibaren, 6. Sınıf müzik ders kitabı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 02.06.2023 tarihli kararı ile, 2024–2025 öğretim yılından itibaren, 7. Sınıf müzik ders kitabı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 04.01.2023 tarihli kararı ile, 2023–2024 öğretim yılından itibaren ve 8. Sınıf müzik ders kitabı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 17.08.2023 tarihli kararı ile, 2024–2025 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak onaylanmıştır.

3.4 Veri Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi doğrultusunda çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz; nitel verilerin, önceden belirlenen temalar çerçevesinde sistematik biçimde analiz edilerek yapılandırılmasını sağlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2022). Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları, bu doğrultuda sınıflandırılarak tablo ve grafiklerle görselleştirilmiştir.

Birinci alt problemin çözümüne yönelik olarak toplam 124 okul şarkısı, ait oldukları sınıf düzeylerine göre gruplandırılmış ve dağılıma ilişkin elde edilen bulgular grafiksel biçimde görselleştirilmiştir. Bu sayede şarkıların sınıf düzeylerine göre niceliksel dağılımı açık bir biçimde ortaya konmuştur.

İkinci alt problem kapsamında ise aynı şarkılar, türlerine göre sınıflandırılmış ve elde edilen veriler hem tablo hem de grafiklerle desteklenerek sunulmuştur. Böylece, şarkı türlerinin genel dağılımı nicel verilerle gösterilmiş, her türün araştırmadaki temsil

oranı belirlenmiştir. Tüm sınıf düzeylerine ait şarkı sayıları, yüzdelik oranlar ile desteklenerek karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmiştir. Ayrıca, ekler bölümünde, şarkı türlerine yönelik örnek şarkılara yer verilerek elde edilen bulguların somutlaştırılması amaçlanmıştır.

Üçüncü alt problemin çözümüne yönelik olarak, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak bestecisi bilinen kişiler tarafından bestelenmiş toplam 72 okul şarkısı analiz edilmiştir. Analiz edilen şarkılar belirlenen konu alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, müzik ders kitaplarında yer alan şarkılarda hangi konu alanlarının öne çıktığı belirlenmiş ve bu dağılım grafiksel olarak görselleştirilmiştir. Böylece, okul şarkılarının içeriksel temalarının müzik eğitimi bağlamında nasıl bir çeşitlilik gösterdiği ortaya konmuştur. Ayrıca, ekler bölümünde, konu alanlarına göre sınıflandırılmış örnek şarkılara yer verilmiştir.

Dördüncü alt problemin çözüm sürecinde, bestecisi bilinen 72 okul şarkısının müzikal dokusu analiz edilmiştir. Bu analizde, müzikal dokunun niteliğini belirlemeye yönelik değerlendirme ölçütleri oluşturulmuştur. Söz konusu ölçütler kapsamında:

İnce/seyrek dokular için: tam vuruş (dörtlük) nota ve yarım vuruş (sekizlik) nota.

Kalın/sık dokular için: tam vuruş (dörtlük değer) nota, yarım vuruş (sekizlik değer) nota ve çeyrek vuruş (on altılık değer) nota.

esas alınarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen veriler, tablo ve grafiklerle desteklenerek görselleştirilmiş; şarkıların doku özellikleri karşılaştırmalı olarak ortaya konmuştur. Ayrıca, ekler bölümünde, belirlenen ölçütlere uygun şekilde sınıflandırılmış şarkı örneklerine yer verilmiştir.

Belirlenen bu ölçütler çerçevesinde, ince/seyrek ve kalın/sık dokulara ilişkin görsel örnekler ile ritim kalıbı öğeleri de analiz sürecine dâhil edilmiştir. Bu görsel ve ritmik örnekler, değerlendirmenin nesnelliğini ve açıklığını artırmak amacıyla sunulmuştur.

İnce/seyrek ve kalın/sık dokuya ilişkin ritim kalıbı örnekleri aşağıdaki gibidir:

Şekil 3.1 İnce/seyrek dokuya ait örnek

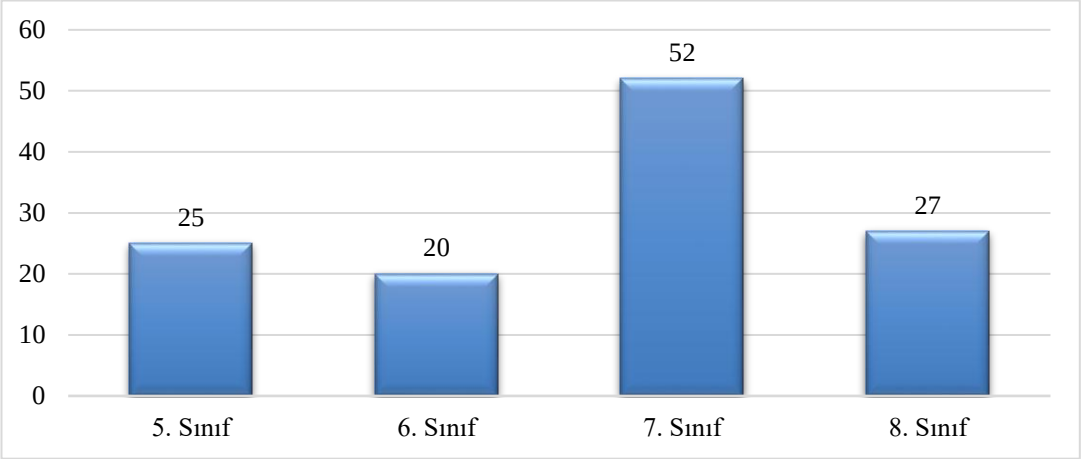
Şekil 3.2 Kalın/sık dokuya ait örnek

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma problemleri doğrultusunda çalışmaya dahil edilen okul şarkılarına ilişkin elde edilen bulgular detaylı şekilde analiz edilmiştir.

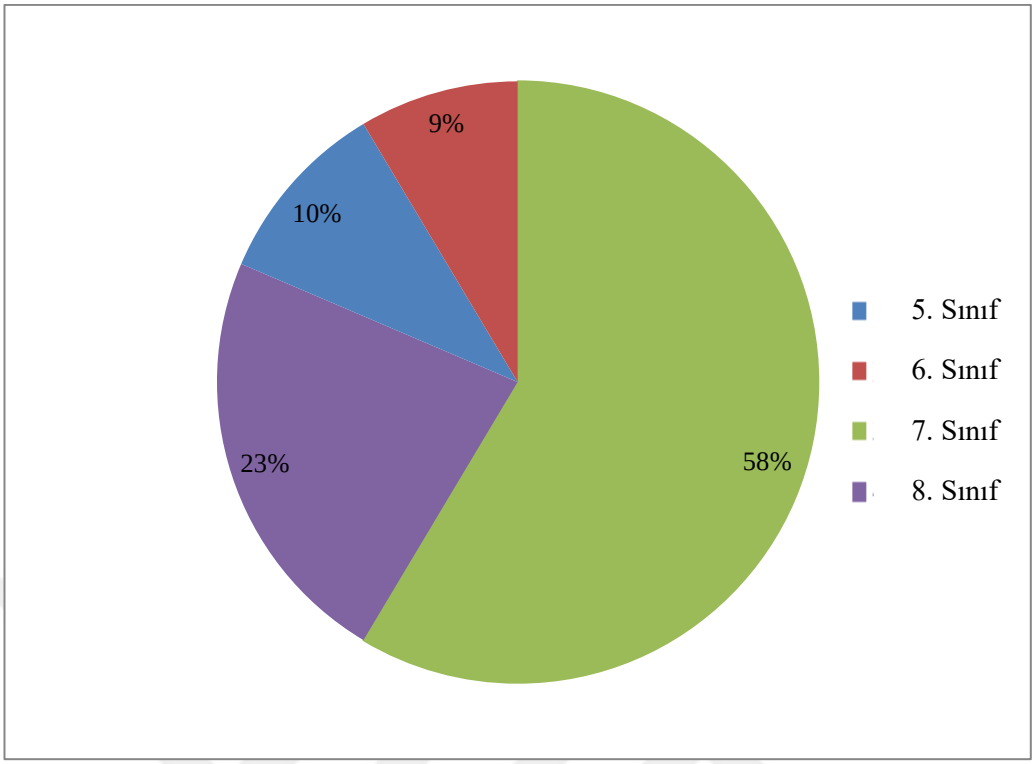
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan "Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan tüm şarkıların sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara Grafik 4.1'de yer verilmiştir.

Grafik 4.1 Müzik dersi kitaplarındaki şarkıların sınıf düzeylerine göre dağılımı

Grafik 4.1 incelendiğinde 2024-2025 eğitim öğretim yılında, ortaokullarda kullanılan 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan şarkı sayısının 124 olduğu, 5. sınıf müzik ders kitabında 25, 6. sınıf müzik ders kitabında 20, 7. sınıf müzik ders kitabında 52 ve 8. sınıf müzik ders kitabında ise 27 okul şarkısının yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen verilere ilişkin şarkıların sınıf düzeylerine göre oransal dağılımı Grafik 4.2'de gösterilmiştir.

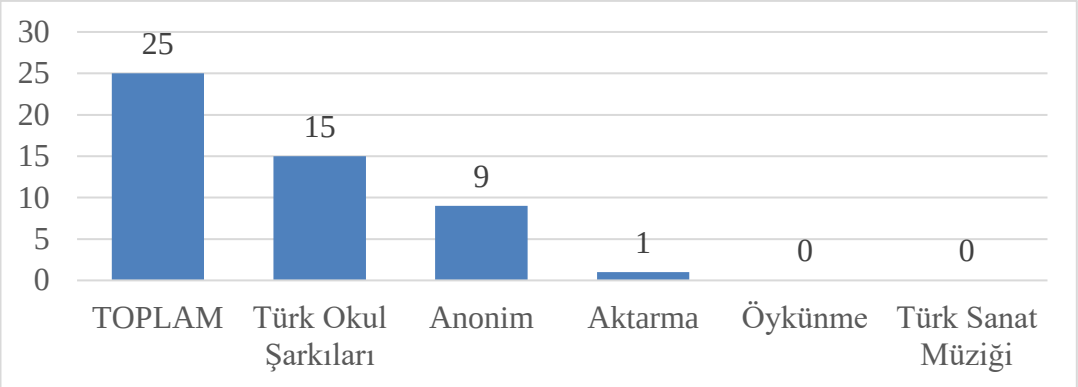
Grafik 4.2 Müzik dersi kitaplarındaki şarkıların sınıf düzeylerine göre oransal dağılımı

Grafik 4.2 incelendiğinde, ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre oransal dağılımı şu şekildedir:

5. sınıf müzik ders kitabında yer alan şarkılar, toplam repertuvarın %10'unu, 6. sınıf müzik kitabında yer alanlar %9'unu, 7. sınıf müzik kitabındaki şarkılar %58'ini, 8. sınıf müzik kitabındaki şarkılar ise %23'ünü oluşturmaktadır.

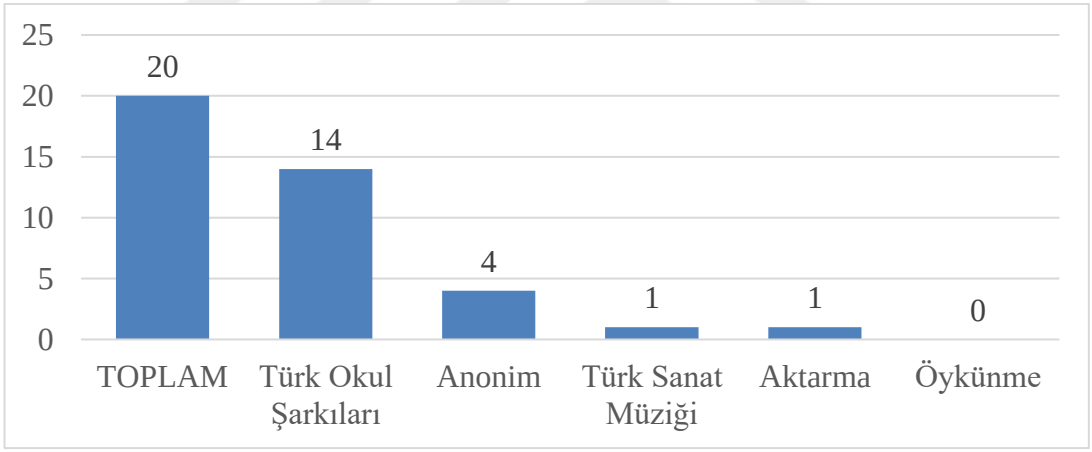
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların türleri açısından dağılımı nasıldır?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara Grafik 4.3'de yer verilmiştir.

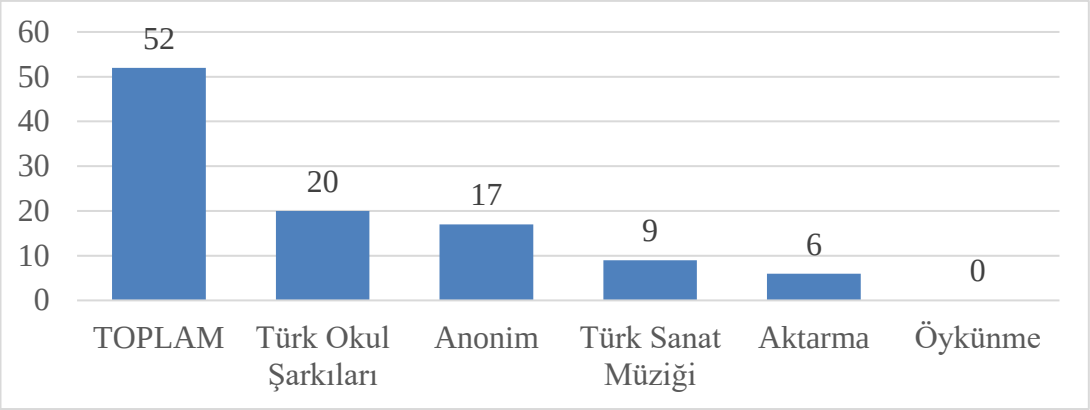
Grafik 4.3 5. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı

Grafik 4.3 incelendiğinde, 5. sınıf müzik dersi kitabında toplam 25 şarkının yer aldığı görülmektedir. Bu şarkıların 15'i Türk okul şarkısı, 9'u anonim şarkı ve 1'i aktarma şarkıdan oluşmaktadır. Ayrıca, 5. sınıf müzik dersi kitaplarında öykünme şarkılara ve Türk sanat müziğine yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 6. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı Grafik 4.4'de gösterilmiştir.

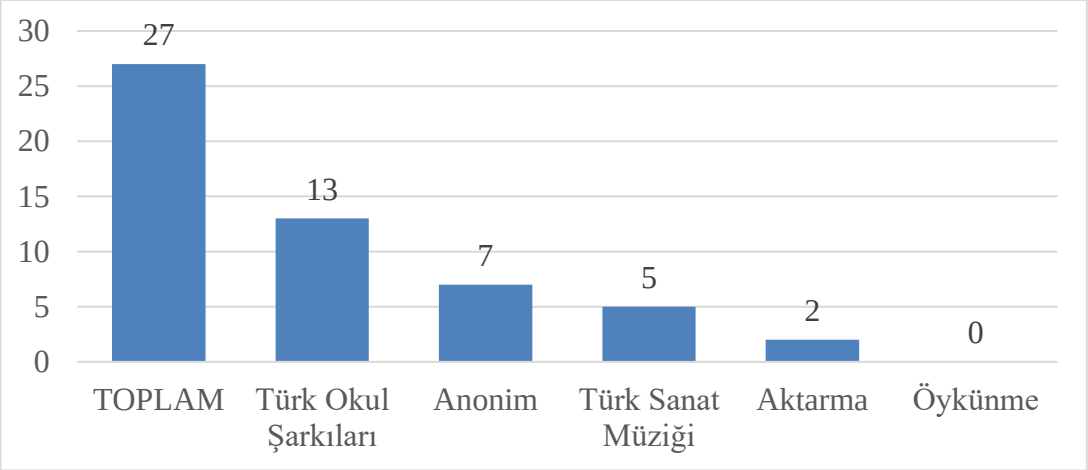
Grafik 4.4 6. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı

Grafik 4.4 incelendiğinde, 6. sınıf müzik dersi kitabında toplam 20 adet şarkı yer aldığı görülmektedir. Bu şarkıların 14'ü Türk okul şarkıları, 4'ü anonim şarkılar, 1'i Türk sanat müziği ve 1'i aktarma şarkılardan oluşmaktadır. Öykünme şarkılara ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. 7. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı Grafik 4.5'de gösterilmiştir.

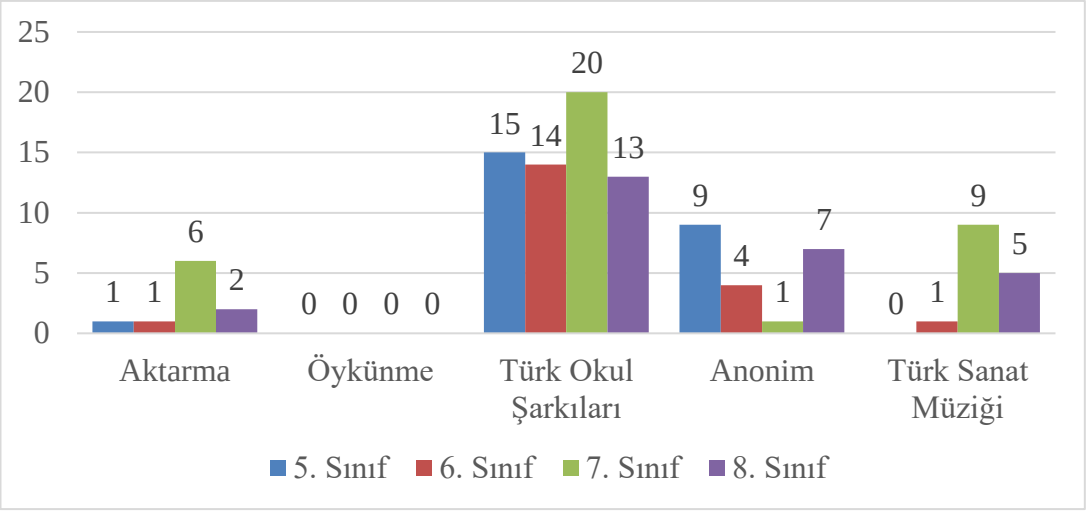
Grafik 4.5 7. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı

Grafik 4.5 incelendiğinde, 7. sınıf müzik dersi kitabında toplam 52 adet şarkı yer aldığı görülmektedir. Bu şarkıların 20'si Türk okul şarkıları, 17'si anonim şarkılar, 9'u Türk sanat müziği ve 6'sı aktarma şarkılardan oluşmaktadır. Öykünme şarkılara ise hiç yer verilmediği belirlenmiştir. 8. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı Grafik 4.6'da gösterilmiştir.

Grafik 4.6 8. Sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların türlerine göre dağılımı

Grafik 4.6 incelendiğinde, 8. sınıf müzik dersi kitabında toplam 27 adet şarkı bulunmaktadır. Bu şarkılar, sırasıyla 13 adet Türk okul şarkısı, 7 adet anonim şarkı, 5 adet Türk sanat müziği ve 2 adet aktarma şarkı olarak en çoktan aza doğru sıralanmaktadır. Öykünme şarkılara ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı Grafik 4.7'de gösterilmiştir.

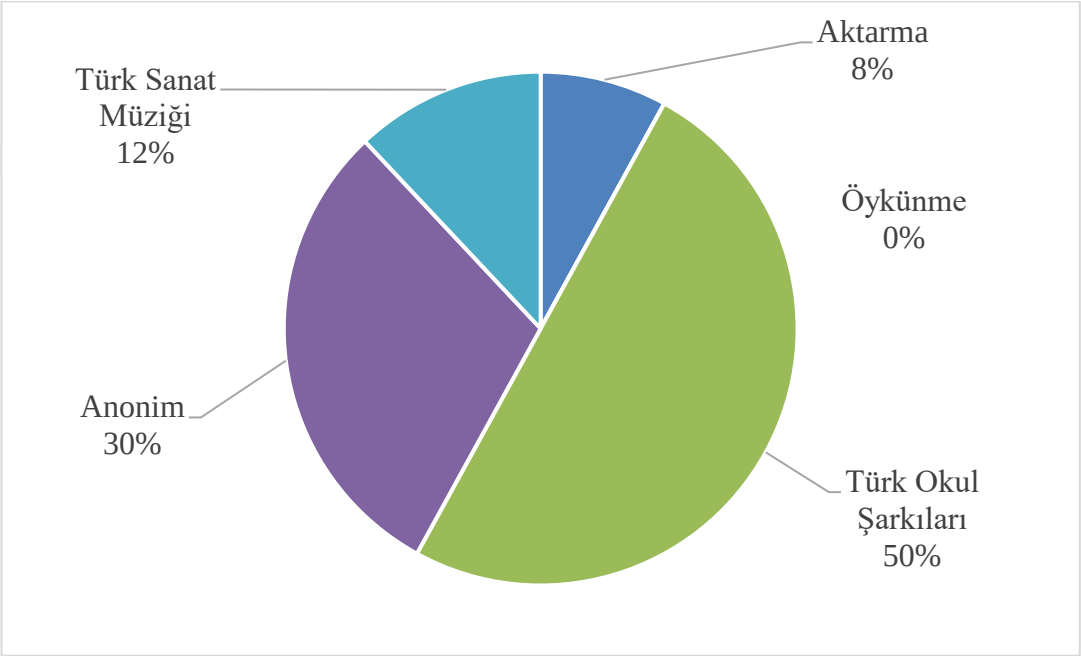
Grafik 4.7 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı

Grafik 4.7 incelendiğinde, aktarma şarkıların 5. sınıf ve 6. sınıf müzik ders kitaplarında birer adet; 7. sınıf ders kitabında 6 adet ve 8. sınıf ders kitabında 2 adet yer aldığı görülmektedir. En çok yer tutan Türk okul şarkılarından ise 15 tanesi 5. sınıf, 14 tanesi 6. sınıf, 20 tanesi 7. sınıf ve 13 tanesi 8. sınıf ders kitaplarında bulunmaktadır. Anonim şarkılar açısından ise, 5. sınıf ders kitabında 9, 6. sınıfta 4, 7. sınıfta 1 ve 8. sınıf ders kitabında 7 adet anonim şarkıya yer verilmiştir. Türk sanat müziği eserleri ise 6. sınıf ders kitabında 1, 7. sınıfta 9 ve 8. sınıf ders kitabında 5 adet olarak yer almaktadır. Öykünme şarkılara ise hiçbir sınıf düzeyinde rastlanmamıştır. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı Tablo 4.1'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre genel dağılımı

	Aktarma	Öykünme	Türk Okul Şarkıları	Anonim	Türk Sanat Müziği	Toplam
5. Sınıf	1	-	15	9	-	25
6. Sınıf	1	-	14	4	1	20
7. Sınıf	6	-	20	1	9	52
8. Sınıf	2	-	13	7	5	27
Toplam	10	-	62	37	15	124
Oran	%8	-	%50	%30	%12	%100

Tablo 4.1 incelendiğinde, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitabında yer alan şarkıların niteliklerine göre beş ana gruba ayrıldığı görülmektedir. Bu gruplar; Türk okul şarkıları, aktarma şarkılar, öykünme şarkılar, anonim şarkılar ve Türk sanat müziği şarkıları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İncelenen şarkıların dağılımı ise; 10 adet aktarma şarkı, 65 adet Türk okul şarkısı, 37 adet anonim şarkı ve 15 adet Türk sanat müziği şarkısı şeklindedir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre oransal dağılımı Grafik 4.8'de gösterilmiştir.

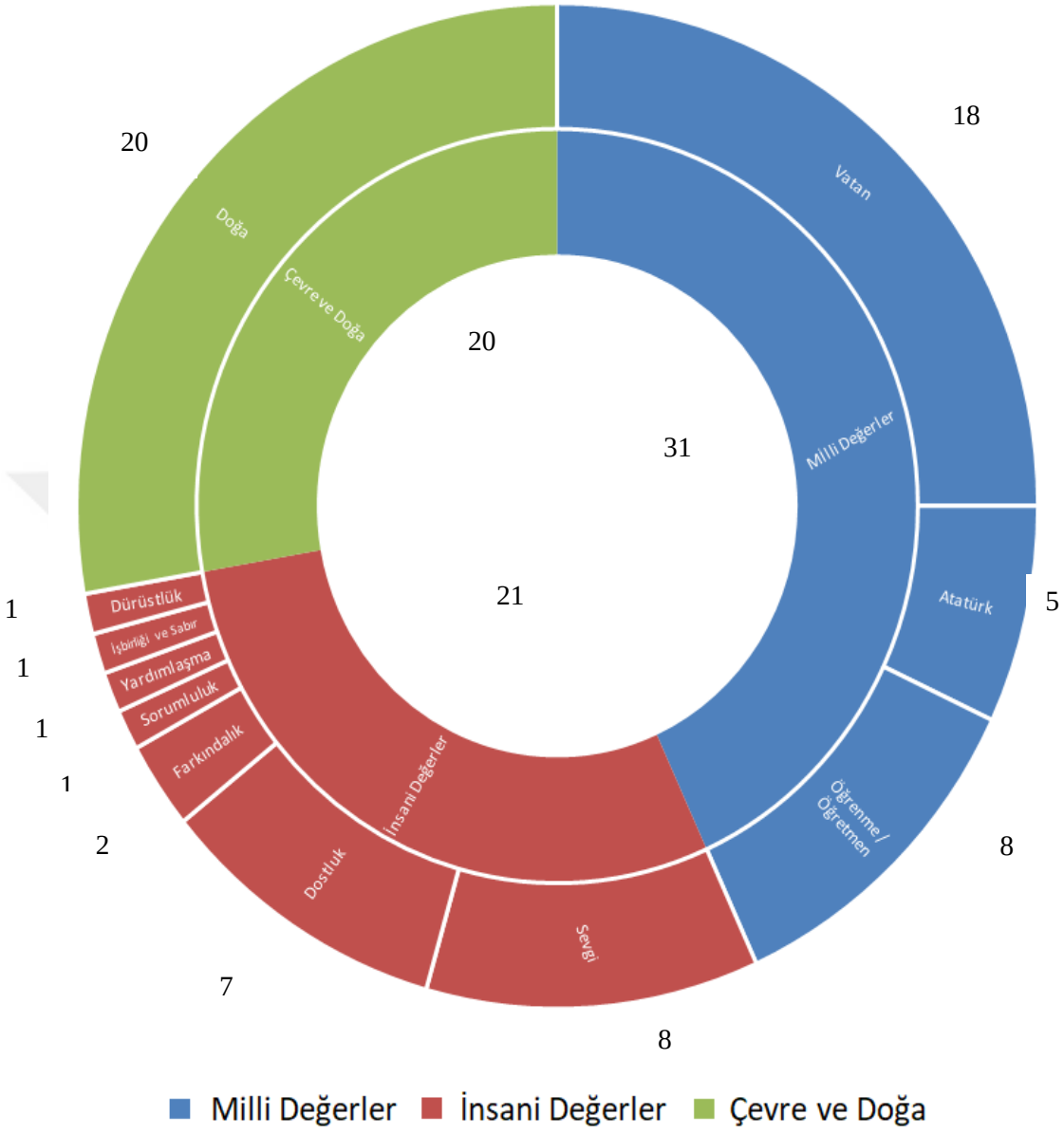

Grafik 4.8 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların türlerine göre oransal dağılımı

Grafik 4.8 incelendiğinde, Türk okul şarkılarının 62 adet ile %50 oranına ulaşarak ders kitaplarında en fazla yer alan şarkı türü olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunu sırasıyla, 37 adet (%30) anonim şarkılar, 15 adet (%12) Türk sanat müziği şarkıları ve 10 adet (%8) aktarma şarkılar takip etmektedir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

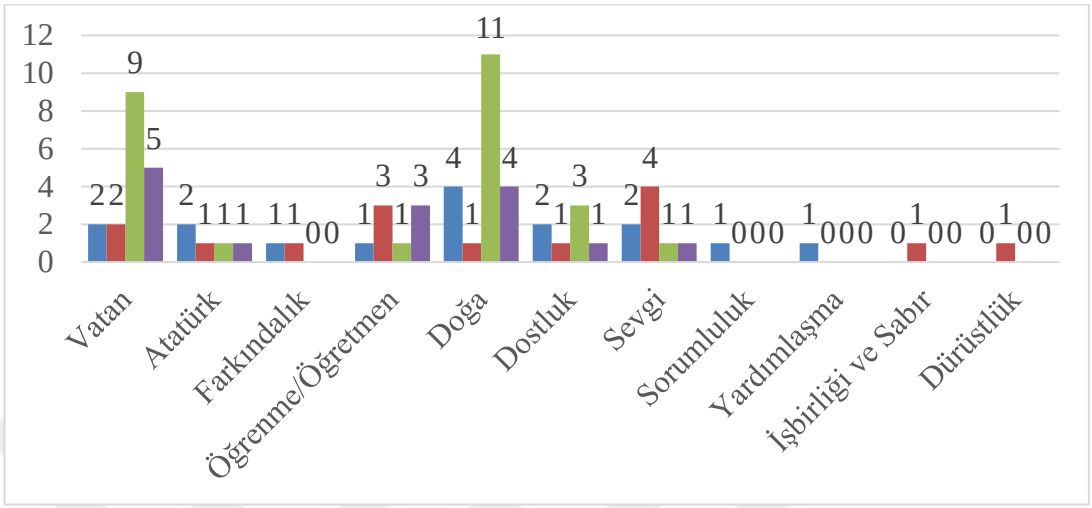
Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan bestelenmiş şarkıların konu dağılımı açısından nasıldır?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara Grafik 4.9'da yer verilmiştir.

Grafik 4.9 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre genel dağılımı

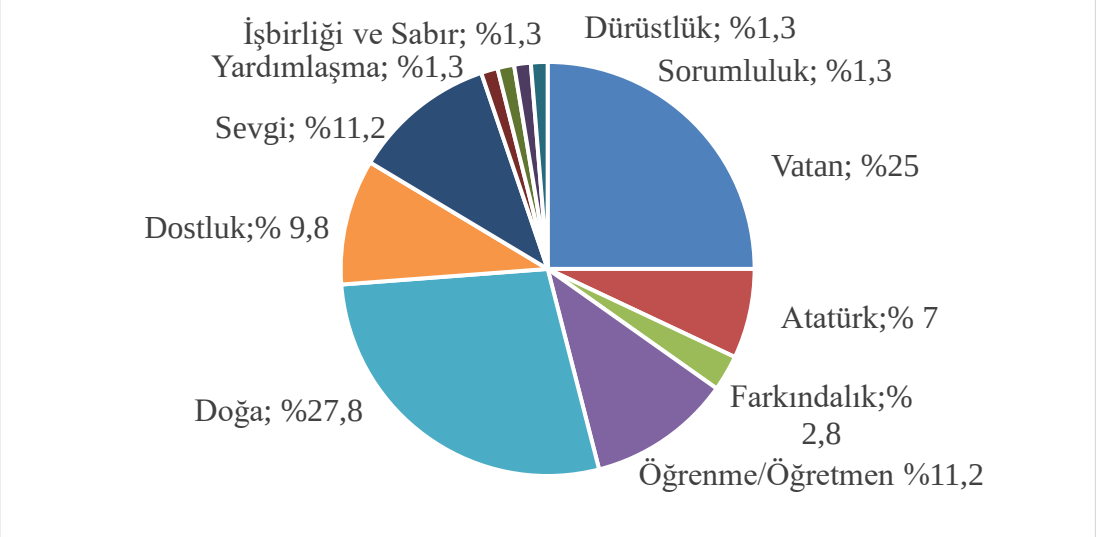
Grafik 4.9 incelendiğinde, araştırmadaki şarkıların konu dağılımının üç ana kategori altında toplandığı görülmüştür. Milli değerler kategorisinde toplam 31 şarkı yer almakta olup, bu kategoriye ait konu dağılımı; Vatan (18 şarkı), Atatürk (5 şarkı) ve Öğrenme/Öğretmen (8 şarkı) şeklindedir. İnsani değerler kategorisinde ise toplam 21 şarkı bulunmakta; bu kategoriye ait konuların dağılımı Farkındalık (2), Dostluk (7), Sevgi (8), Sorumluluk (1), Yardımlaşma (1), İş birliği ve Sabır (1) ile Dürüstlük (1) olarak tespit edilmiştir. Çevre ve Doğa kategorisinde ise yalnızca Doğa konusu

kapsamında toplam 20 şarkı yer almaktadır. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre dağılımı Grafik 4.10'da gösterilmiştir.

Grafik 4.10 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre dağılımı

Grafik 4.10 incelendiğinde, şarkıların konu dağılımına göre en fazla işlenen temanın 20 şarkı ile "Doğa" olduğu görülmektedir. Bu konuyu sırasıyla; 18 şarkı ile "Vatan", 8'er şarkı ile "Sevgi" ve "Öğrenme/Öğretmen", 7 şarkı ile "Dostluk", 5 şarkı ile "Atatürk", 2 şarkı ile "Farkındalık" ve 1'er şarkı ile "İşbirliği ve Sabır", "Sorumluluk", "Yardımlaşma" ile "Dürüstlük" konuları takip etmektedir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre oransal dağılımı Grafik 4.11'de gösterilmiştir.

Grafik 4.11 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre oransal dağılımı

Grafik 4.11 incelendiğinde, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan toplam 72 şarkının konu dağılımının 11 farklı başlık altında toplandığı görülmektedir. Bu konular ve şarkı sayıları şu şekildedir: "Doğa" 20 adet (%27,8), "Vatan" 18 adet (%25), "Sevgi" 8 adet (%11,2), "Öğrenme/Öğretmen" 8 adet (%11,2), "Dostluk" 7 adet (%9,8), "Atatürk" 5 adet (%7), "Farkındalık" 2 adet (%2,8), "Sorumluluk", "Yardımlaşma", "İşbirliği ve Sabır" ile "Dürüstlük" konularının her biri 1'er adet şarkıyla temsil edilmekte ve her biri toplamın %1,3'ünü oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, konu dağılımında en yüksek oranın %27,8 ile "Doğa" konusuna ait olduğu; bunu sırasıyla %25 ile "Vatan", %11,2 ile "Sevgi" ve "Öğrenme/Öğretmen", %9,8 ile "Dostluk", %7 ile "Atatürk", %2,8 ile "Farkındalık" ve %1,3'er oranlarla "İşbirliği ve Sabır", "Sorumluluk", "Yardımlaşma" ile "Dürüstlük" konularının takip ettiği tespit edilmiştir.

4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

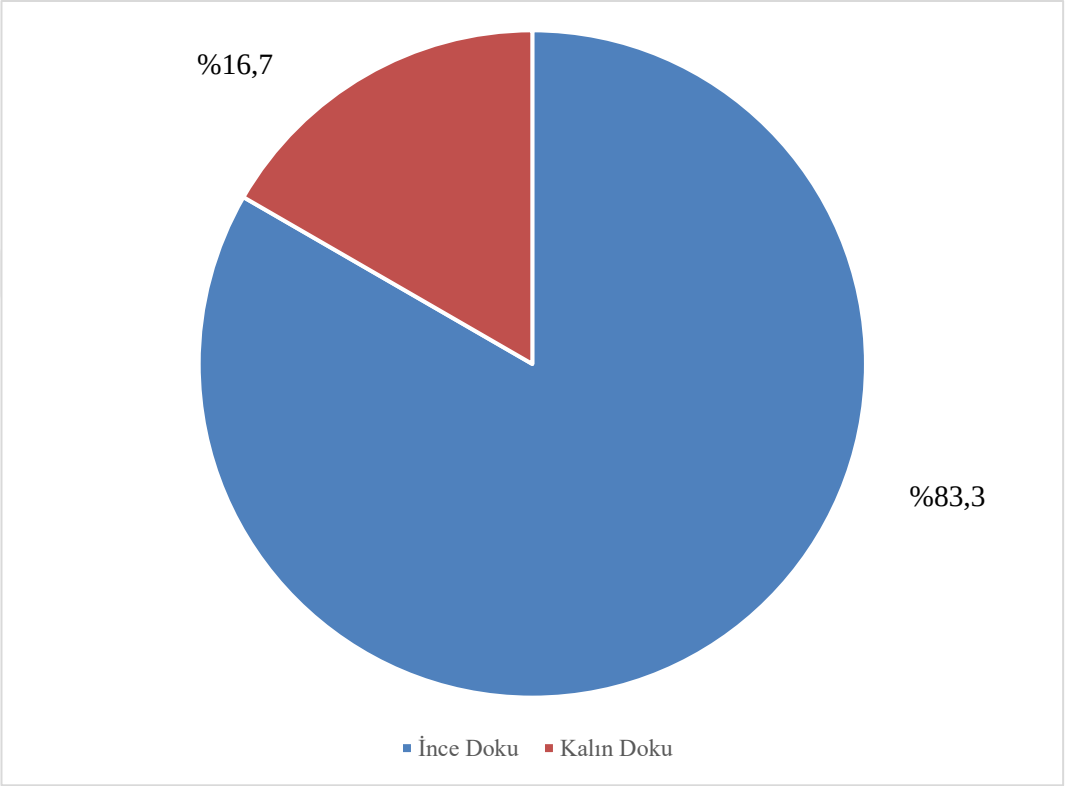
Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan bestelenmiş şarkıların müzikal doku açısından nasıldır?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı

	İnce / Seyrek Doku	**Kalın / Sık Doku**	**Toplam**
Yatay Doku (Tek Sesli)	60	12	72
Dikey Doku (Çok Sesli)	-	-	-

Tablo 4.2 incelendiğinde, müzikal dokunun yatay ve dikey olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen şarkıların tamamının yatay doku özelliği taşıdığı tespit edilmiştir. Şarkıların daha ayrıntılı biçimde analiz edilmesi sonucunda, yatay dokular da ses yoğunluklarına göre iki gruba

ayrılmıştır: ince (seyrek) doku ve kalın (sık) doku. Buna göre, 60 şarkı ince (seyrek) doku, 12 şarkı ise kalın (sık) doku özelliği göstermektedir. İncelenen örneklerde dikey dokuya (çok seslilik) ise rastlanmamıştır. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal genel dağılımı Grafik 4.12'de gösterilmiştir.

Grafik 4.12 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal genel dağılımı

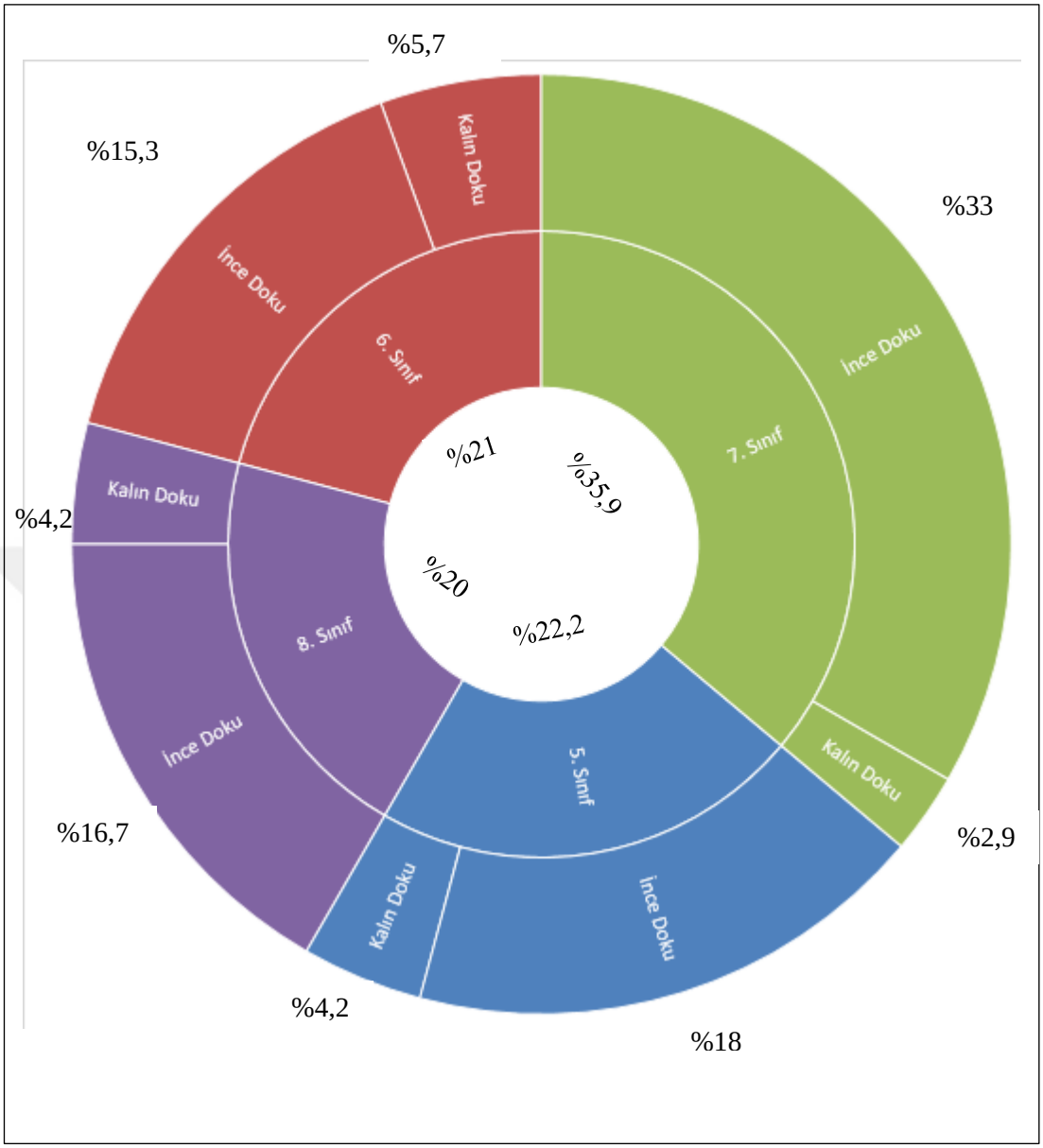
Grafik 4.12 incelendiğinde, incelenen şarkıların büyük bir çoğunluğunun ince (seyrek) doku özelliği taşıdığı görülmektedir. Verilere göre, şarkıların %83,3'ü ince (seyrek) doku, %16,7'si ise kalın (sık) doku yapısına sahiptir. Bu sonuç, ortaokul müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların genellikle yalın ve sade bir müzikal dokuya sahip olduğunu göstermektedir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı Tablo 4.3'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından genel dağılımı

	İnce Doku	**Oran**	**Kalın Doku**	**Oran**	**Toplam**
5. Sınıf	13	% 18	3	% 4,2	16
6. Sınıf	11	% 15,3	4	% 5,7	15
7. Sınıf	24	% 33	2	% 2,9	26
8. Sınıf	12	% 16,7	3	% 4,2	15
Toplam	60	% 83	12	% 17	72

Tablo 4.3 incelendiğinde, ince (seyrek) ve kalın (sık) dokuların sınıf düzeylerine göre dağılımı ortaya konmuştur. İnce doku yapısına sahip şarkıların en fazla yer aldığı sınıf, 24 şarkı ile 7. sınıf müzik dersi kitabı olmuştur. Bunu sırasıyla; 5. sınıf (13 şarkı), 8. sınıf (12 şarkı) ve 6. sınıf (11 şarkı) kitapları takip etmektedir.

Kalın doku yapısına sahip şarkıların ise en yoğun bulunduğu sınıf, 4 şarkı ile 6. sınıf müzik dersi kitabıdır. Bunu sırasıyla; 5. ve 8. sınıf kitaplarında 3'er şarkı ve 7. sınıf kitabında 2 şarkı ile takip etmektedir. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal dağılımı Grafik 4.13'de gösterilmiştir.

Grafik 4.13 5, 6, 7 ve 8. Sınıf müzik dersi kitaplarındaki şarkıların müzikal dokusu açısından oransal dağılımı

Grafik 4.13 incelendiğinde, ince (seyrek) ve kalın (sık) dokuya sahip okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre yüzdelik dağılımları ortaya konmuştur**.** 5. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların %18'i ince, %4,2'si kalın dokudan oluşmaktadır. 6. sınıf kitabında ince doku oranı %15,3, kalın doku oranı ise %5,7'dir. 7. sınıf müzik dersi kitabında ise ince doku oranı %33 ile en yüksek değeri alırken, kalın doku oranı %2,9 olarak belirlenmiştir. 8. sınıf kitabında ise şarkıların %16,7'si ince, %4,2'si ise kalın dokudadır.

Genel değerlendirme yapıldığında, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan okul şarkılarında %83 oranında ince doku, %17 oranında kalın doku bulunduğu görülmektedir. Sınıf bazında en yüksek ince doku oranı %33 ile 7. sınıf, en yüksek kalın doku oranı ise %5,7 ile 6. sınıf müzik dersi kitabında yer almaktadır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkıları; sınıf düzeyi, şarkı türü, konu alanı ve müzikal doku özellikleri nicel yöntem kapsamında incelenmiş, elde edilen nicel veriler analiz edilmiş ve araştırma sorularına ilişkin çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlar alt problemler doğrultusunda aşağıda sunulmuş ve tartışılmıştır.

Araştırmada incelenen müzik dersi kitaplarında yer alan okul şarkılarının sınıf düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, en fazla şarkıya 7. sınıf müzik ders kitabında yer verildiği tespit edilmiştir. Bu bulguyu destekleyen bazı önceki çalışmalarda da benzer şekilde 7. sınıf düzeyindeki kitapların içerik bakımından daha zengin olduğu ifade edilmiştir (Kalaycıoğlu, 2009; Çalışkan, 2019). Çalışkan (2009)'ın Türkiye'de 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinde okutulan müzik ders kitapları üzerinde yaptığı çalışmada, 7. sınıf müzik ders kitabının diğer sınıflara kıyasla daha kapsamlı ve çeşitli bir şarkı repertuarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Kalaycıoğlu (2009)'nun 2008-2009 eğitim-öğretim yılına ait araştırmasında, Türkiye genelindeki ilköğretim okullarında 1-8. sınıflar arasında kullanılan müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının dağılımı incelenmiş ve bu bulguların da mevcut çalışma ile paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, 7. sınıf müzik ders kitabının, diğer sınıf düzeylerindeki kitaplara kıyasla daha zengin bir içerik sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, 7. sınıf öğrencilerinin müziksel gelişim süreçlerinin daha ileri bir düzeye ulaşması ve ders içeriklerinin daha kapsamlı materyallerle desteklenmesine yönelik bir program hedefiyle ilişkili olabilir. Öte yandan, 5, 6 ve 8. sınıf müzik dersi kitaplarının 2024-2025 eğitim-öğretim yılında yeniden basılmış olması; 7. sınıf müzik dersi kitabının ise 2023-2024 eğitim-öğretim yılında hazırlanmış olması, içerik açısından belirli bir zaman farkını gündeme getirmektedir. Ayrıca, 7. sınıf düzeyindeki okul şarkılarının, 5, 6 ve 8. sınıflardaki şarkı sayılarına kıyasla neredeyse iki kat fazla olması, öğretim sürecinde çeşitli zorluklar doğurabilir. Bu kadar geniş bir şarkı repertuarının tamamının öğretim

ortamına taşınması her zaman mümkün olmayabilir. Bu durum, öğretmenlerin şarkı seçimi ve uygulama sürecinde karşılaşabilecekleri güçlükleri beraberinde getirebilir. Bu bağlamda, 7. sınıf müzik ders kitabının gelecek yıllarda güncellenerek, diğer sınıf düzeyleriyle içerik ve yapı bakımından daha dengeli ve uyumlu hâle getirilmesi gerektiği öngörülebilir.

Araştırmada incelenen müzik dersi kitaplarındaki okul şarkılarının şarkı türlerine göre dağılımı incelendiğinde, en fazla yer verilen türün Türk okul şarkıları olduğu tespit edilmiştir. Literatürde, okul şarkılarının türlerine göre dağılımını ele alan benzer çalışmalara da rastlanmaktadır. Gelen (2023) tarafından Türkiye'de 2018–2019 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinde okutulan müzik ders kitapları üzerinde yapılan çalışmada, özellikle 7. sınıf müzik ders kitabının, diğer sınıflara kıyasla daha kapsamlı ve çeşitli bir şarkı repertuarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Kalaycıoğlu (2009)'nun, 2008-2009 eğitim-öğretim yılına ait araştırmasında Türkiye genelindeki ilköğretim okullarında 1-8. sınıflar arasında kullanılan müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının dağılımı incelenmiş ve bu bulguların da mevcut çalışmayla paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Türk okul şarkılarının, diğer şarkı türlerine göre daha zengin bir repertuara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, tarihsel ve pedagojik bağlamda da anlamlı bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle Türk okul şarkılarının öncülerinden biri olan Muammer Sun'un, 1968 yılında uygulamaya konulan müzik öğretim programıyla birlikte bu alandaki gelişim ve oluşuma önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Sun (1969), eğitim müziğinin yalnızca aktarım ya da öykünme yoluyla değil, yerli ve millî bir anlayışla, halk müziğimizin motiflerinden beslenen özgün şarkılar ile oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda, müzik ders kitaplarında Türk okul şarkılarına, diğer türlere göre daha fazla yer verilmesi, Sun'un yaklaşımıyla örtüşmekte ve mevcut bulguları destekler niteliktedir (Sun, 1969).

Araştırmada, müzik dersi kitaplarındaki şarkıların konularına göre dağılımı incelendiğinde, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf kitaplarında en fazla yer verilen temanın "millî değerler" olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde, okul şarkılarının konu temalarına göre sınıflandırıldığı benzer çalışmalara da rastlanmaktadır (Kalaycıoğlu, 2009; Yükrük ve Akarsu, 2015; Gelen, 2023). Bu çalışmaların bulguları,

mevcut araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Gelen (2023), Türkiye'de 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinde okutulan müzik ders kitaplarını incelediği çalışmasında, millî değerler temasının öne çıktığı görülmüştür. Benzer şekilde, Kalaycıoğlu (2009) tarafından yapılan ve Türkiye genelinde 2008-2009 eğitim-öğretim yılında 1-8. sınıflarda kullanılan müzik ders kitaplarını kapsayan analizde de millî değerler temalı şarkıların sayıca baskın olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, Yükrük ve Akarsu (2015)'nun 1-4. sınıf okul şarkılarını değerler eğitimi açısından inceledikleri çalışmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda ortak olarak, millî değerler temalı şarkıların, diğer temalara kıyasla daha geniş ve zengin bir repertuara sahip olduğu ifade edilmektedir. Özellikle Yükrük ve Akarsu (2015)'nun çalışmasında, müzik derslerinde yer alan şarkı sözlerinin içerik analiziyle incelenmesi yoluyla belirli değer temalarının derinlemesine ele alındığı görülmektedir. Bu bulgular, müzik eğitimi programlarında millî bilinç ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasının, program hedefleri arasında önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada, müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müzikal doku açısından incelenmesi sonucunda, en fazla yer verilen dokunun yatay doku (tek sesli) olduğu tespit edilmiştir. Dikey dokulu (çoksesli) şarkılara rastlanmaması, okul şarkılarının büyük ölçüde tek sesli müzik formunda hazırlandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, müzik eğitiminde çokseslilige yeterince yer verilmediğini göstermektedir. Yapılan incelemeler doğrultusunda, bestelenmiş okul şarkılarında en çok ince (seyrek) dokuya yer verildiği belirlenmiştir. İnce dokunun ağırlıklı olarak tercih edilmesi, pedagojik gerekçelerle öğretim yöntem ve tekniklerine bağlanabilir. Müzik öğretiminin temel ilkelerinden olan "basitten karmaşığa", "kolaydan zora" ve "yakından uzağa" ilkeleri, öğrencilerin öğrenme düzeyleri açısından daha anlaşılır bir öğretim süreci sağlar. Bu ilkeler doğrultusunda yapılan öğretim, öğrenme sürecini hem daha verimli hem de zaman açısından daha ekonomik hâle getirmektedir. Bu öğretim anlayışına örnek olarak; Muammer Sun'un Solfej 1 ve 2 (2023) kitapları, Prof. Dr. İlhan Özgül'ün *Müzik Eğitimi ve Öğretimi* (2014) adlı eseri ile Sevinç Ereren'in *Kolay Piyano 1 ve 2* (2023) kitapları gösterilebilir. İnce dokulu şarkıların ağırlıkta olması, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ve kolay öğrenilebilen eserlerin tercih edildiğini göstermektedir. Ancak bu durum, çocukların aşamalı olarak iki sesli (çoksesli)

şarkılarla da tanıştırılması gerektiğine işaret etmektedir. Böylelikle, çokseslilik eğitimi kademeli bir şekilde sürece dâhil edilebilir ve öğrencilerin müzikal gelişimine katkı sağlanabilir.

5.2 Öneriler

Ortaokul düzeyinde müzik ders saatlerinin haftada bir saatle sınırlı olması göz önünde bulundurularak, her sınıf düzeyine uygun ve dengeli bir şarkı dağılımının yapılması, öğretim sürecinin etkinliği açısından önerilmektedir.

Türk okul şarkılarının yaygınlığı, yerli müzik kültürünün ders kitaplarında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, yerli bestecilerin eserlerinin üretimi ve müfredata kazandırılması desteklenmeli; öğrencilerin kültürel kimliklerini geliştirecek yeni Türk okul şarkılarının oluşturulması teşvik edilebilir.

Ders kitaplarında yalnızca tek sesli şarkılara yer verilmesi, müzik eğitiminde çokseslilige yeterince önem verilmediğini göstermektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin müzik algısı ve dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla; temel düzeyde çok sesliliği algılamalarına ilişkin ostinato (dem tutma) şarkıların ders kitaplarında yer alması önerilmektedir.

Müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkı türlerinden öykünme şarkılara, kapsam açısından tüm sınıf düzeylerinde eşit sayıda yer verilmesi önerilmektedir.

Müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının konu alanlarına göre dağılımında, tüm sınıf düzeylerine dengeli ve eşit düzeyde yer verilmesi önerilmektedir.

Gelecek çalışmalarda araştırmacıların, okul şarkılarına ilişkin olarak ezgi, müzikal yapı, ezgi değeri, prozodi gibi müziksel ögelere odaklanan farklı alt problemler oluşturarak yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Açıksöz, F. (2021). *Müzik eğitiminde şarkıların önemi*. Müzik Eğitim Yayınları.

Akarsu, S. (2017). *Değerler eğitimi etkinlik şarkıları*. Aydili Sanat.

Aksu, C. (2010). *Türkiye'de eğitim müziği, tanım-kapsam-sorunlar ve öneriler*. Bemol Müzik Yayınları.

Aktaş, S. (2008). *İlköğretim II. kademe okul şarkılarının öğrencilere uygunluğunun incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Başalan, H. (2019). *Müzik eğitiminde kullanılmak üzere yayımlanmış çocuk şarkılarının içerik bakımından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Baylam, G. Z. (2011). *Türkiye'deki ilköğretim okulları birinci kademe 4. ve 5. sınıf müzik dersinde öğretilen şarkıların eğitim müziği besteleme teknikleri bakımından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Bulut, D. (2020). Ortaokul Düzeyinde Kullanılan Müzik Ders Kitapları ve İçerik Yönünden İncelenmesi: Türkiye, İngiltere ve İtalya Örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40*(2), 1-15.

Büyükbayram, O. A., ve Tansever, L. P. (2020). Türkiye'de okul öncesi eğitiminde en çok kullanılan çocuk şarkılarının notalarının, çocukların yaşlarına uygunluğunun değerlendirilmesi ve şarkıların Türk dili prozodi kurallarına göre incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(2), 223–245.

Çalışkan, Ö. (2019). *Türkiye'de ilköğretim II. kademe müzik ders kitaplarında yer alan okul şarkılarının ritmik yapı açısından incelenmesi ve besteci görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Çiftçi, H. (2023). *Muammer Sun'un Türk müzik eğitimindeki yeri ve çocuk şarkılarının incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Demir, Ş. (2017). *Eğitim müziği besteleme: Teknik bilgiler ve uygulama*. Ötüken Yayınları.

Duygulu, M. (2019). *Müziksel işitme, okuma ve yazma I*. Müzik Eğitimcileri Derneği Yayınları.

Gelen, O. (2023). *Ortaokul müzik derslerinde kullanılan çocuk şarkılarına ilişkin öğretmen görüşleri.* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Güler, L. (2009). *İlköğretim II. kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) müzik dersi kitaplarında Türk müziği okul şarkılarına ayrılan yer.* [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi.

Kalaycıoğlu, G. (2009). *Türkiye'deki ilköğretim okullarında müzik eğitiminde kullanılan okul şarkılarının, eğitim müziği besteleme teknikleri bakımından incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Karagöz, B. (2013). *İlköğretim öğrencilerine değerlerin okul şarkıları yoluyla kazandırılması*. [Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Karakoç, V. (2019). *Ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müziksel özellikler ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Karataş, B. (2018). *Dünya müzik kültürlerinde şarkıların yeri*. Kültür Yayınları.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *8*(15), 170–189.

Michels, U., & Vogel, G. (2021). *Müzik Atlası* (S. Uçar, Çev.). Alfa Yayıncılık.

Morgül, M. (2001). *Müzik nasıl öğretilir*. Yurt Renkleri Yayınları.

Özgül, İ. (2014). *Müzik eğitimi ve öğretimi: Eğitim fakülteleri ve ilköğretim okulları için kuramlar, solfejler, şarkılar, yaklaşımlar*. (7. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.

Özgül, İ. (2017). Temel eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliği lisans programına ilişkin müzik derslerinin çözümlemesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *16*(64), 1496–1509.

Özgül, İ. (2020). Müzik öğretmenliği programı eğitim müziği besteleme teknikleri dersinin çözümlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *40*(3), 1319–1342.

Sağer, T. (2002). *Cumhuriyetten günümüze okul şarkıları üzerine bir inceleme.* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Sağer, T. ve Albuz, A., (2008). *Eğitim müziği besteleme teknikleri*. Maya Akademi

Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, *4*(1), 227–256.

Say, A. (1995). *Cumhuriyet dönemi Türk müziği*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Say, A. (2015). *Müziğin kitabı*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sun, M. (2005). *Çocuklar ve gençler için şarkı demeti*. Müzik Eğitim Yayınları.

Sun, M., ve Seyrek, H. (1993). *Okulöncesi eğitimde müzik*. Mey Müzik Eserleri Yayınları.

Swanwick, K. (1999). *Teaching music musically*. Routledge.

Tuğcular, E. (2015). Eğitim müziği besteleme dersinde izlenen yöntemler (Gazi Üniversitesi örneği). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, *1*(1), 1–12.

Uçan, A. (1996). *Müzik eğitimi: Kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar – İlke ve yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uçan, A. (1998). *Müzik Eğitimi: Temel kavramlar – Yaklaşımlar – İlkeler*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar- ilkeler- yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Arkadaş Yayınevi.

Yener, F. (2001). *Çocuk şarkılarında prozodi sorunu ve uygun besteleme teknikleri*. Müzik Eğitim Yayınları.

Yıldırım, T., ve Şimşek, A. (2017). Erken Cumhuriyet döneminde "biz"in inşası: Tarih ders kitapları üzerine bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37*(1),367-389.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2022). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (13. baskı). Seçkin Yayıncılık.

YÖK (1996). *Dünya bankası milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi 1996.* Müzik Öğretim.

Yükrük, N., ve Akarsu, S. (2015). İlkokul 1–4. sınıf müzik ders kitaplarındaki şarkıların değerler açısından incelenmesi.

Yungul, O. (2008). *Okul şarkılarının gitar ile eşliklenmesinde örnek bir model*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Zaim, E. (2024). *"Colourstrings" keman eğitimi yaklaşımının Türk okul şarkılarından yararlanılarak okul müzik eğitiminde kullanılabilirliğinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

EKLER

EK A Etik Kurul İzni Onay Formu

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	TOPLANTI TARİHİ
11	4	6.11.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Prof. Dr. İlhan ÖZGÜL'ün yardımcı araştırmacı, Metin DEMİR'in sorumlu araştırmacı olarak yapmayı planladıkları **"Ortaokul Müzik Dersi Kitaplarındaki Okul Şarkılarının İncelenmesi"** isimli çalışmada doküman analizi yapılması sebebi ile Etik Kurul iznine ihtiyaç olmadığına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN Kurul Başkanı	Prof. Dr. Yavuz UNAT Başkan Yardımcısı	Prof. Dr. Burhan BALTACI Kurul Üyesi
Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI Kurul Üyesi	Prof. Dr. Tolga ULUSOY Kurul Üyesi	Prof. Dr. Abdullah Çağrı BİBER Kurul Üyesi
Prof. Dr. Kutay OKTAY Kurul Üyesi		

Ek: İlgili Çalışmanın Başvuru Evrakları

DAĞITIM LİSTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kuruluna
Sayın Prof. Dr. İlhan ÖZGÜL

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: A4UF7EE
Belge Takip Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/kastamonu-universitesi-ebys

Adres: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Kuzeykent Kampüsü, Merkez/Kastamonu
Telefon No: (0 366) 2801012
Faks No: (0 366) 2801139
e-Posta:
İnternet Adresi: www.kastamonu.edu.tr
Kep Adresi: kastamonuuniversitesi@hs01.kep.tr
Bilgi için : Serdar Durur
Raportör
Telefon No: (0 366) 2801144 - 1144

EK B Okul Şarkı Türlerine Göre Örnekler

Şekil B 1 Türk okul şarkıları örneği

Ek B'nin devamı

CİLVELOY

YÖRESİ: ARTVİN

in	dim	de	re	ır	ma	ğa	hoy	na	nay	da	
zey	tin	da	lı	kır	ma	ğa	hoy	na	nay	da	
gel	dim	se	ni	al	ma	ya	hoy	na	nay	da	
baş	la	dı	ağ	la	ma	ya	hoy	na	nay	da	
nay	da	nay	da	ni	nay	da	hoy	na	nay	da	

cil	ve	loy	na	nay	da						
cil	ve	loy	na	nay	da						
cil	ve	loy	na	nay	da						
cil	ve	loy	na	nay	da						
cil	ve	loy	na	nay	da						

Şekil B 2 Anonim türküler örneği

Ek B'nin devamı

Şekil B 3 Aktarma şarkılar örneği

Ek B'nin devamı

Şekil B 4 Türk sanat müziği şarkıları örneği

Ek B'nin devamı

Şekil B 5 Türk sanat müziği kategorisindeki dini müzik örneği

Ek B'nin devamı

Şekil B 6 Türk sanat müziği kategorisindeki mehter müziği örneği

EK C Okul Şarkılarının Konularına Göre Örnekler

Şekil C 1 Sorumluluk konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 2 Yardımlaşma konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 3 İşbirliği ve sabır konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 4 Dürüstlük konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 5 Vatan konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 6 Atatürk konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

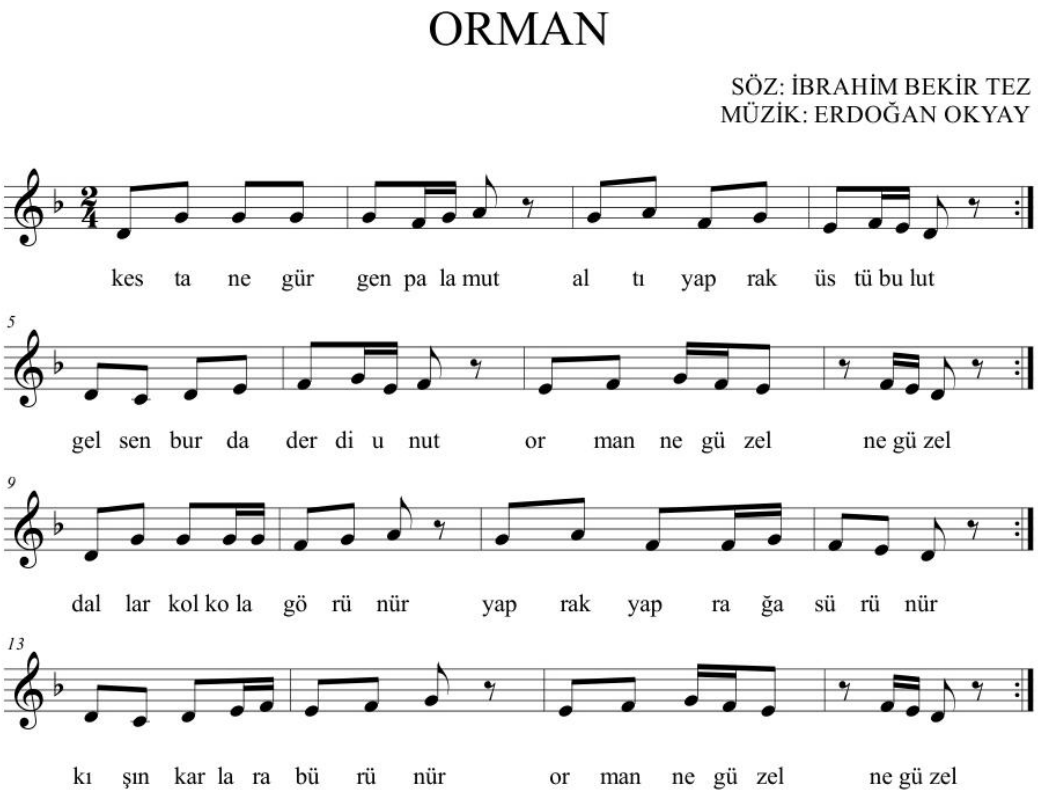
Şekil C 7 Farkındalık konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 8 Öğrenme/Öğretmen konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 9 Doğa konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 10 Dostluk konulu şarkı örneği

Ek C'nin devamı

Şekil C 11 Sevgi konulu şarkı örneği

EK D Okul Şarkılarının Müzikal Dokularına Göre Örnekler

Şekil D 1 İnce/Seyrek dokulu şarkı örneği

Ek D'nin devamı

Şekil D 2 Kalın/Sık dokulu şarkı örneği